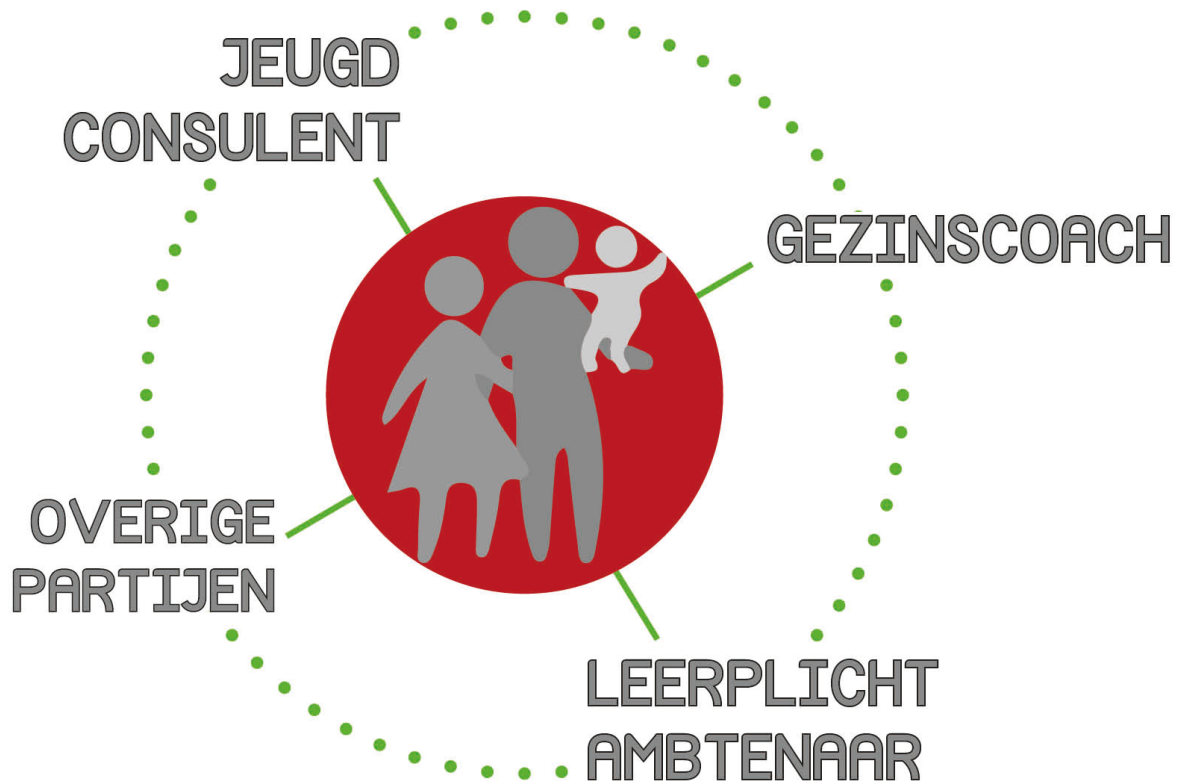

Praten met én over het gezin

Een onderzoek naar privacy binnen de uitvoering van de jeugdhulp in de gemeente Venray.

Student:
Studentnummer:

N. Kuijpers
2062647

Opleiding:
Onderwijsinstelling:
Afstudeerorganisatie:
Afstudeerperiode:

HBO-Rechten
Juridische Hogeschool Avans-Fontys
gemeente Venray
februari 2016 – juni 2016

Eerste begeleider:
Tweede begeleider:
Stagementor:

dhr. mr. E.J. Nicolai
mw. mr. C.A.M. van der Voort
mw. M. W. A. van de Weijer

Verschijning:

Venray, 30 mei 2016

Praten met én over het gezin

Een onderzoek naar privacy binnen de uitvoering van de jeugdhulp in de gemeente Venray.

Student:	N. Kuijpers
Studentnummer:	2062647
Opleiding:	HBO-Rechten
Onderwijsinstelling:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys
Afstudeerorganisatie:	gemeente Venray
Afstudeerperiode:	februari 2016 – juni 2016
Eerste begeleider:	dhr. mr. E.J. Nicolai
Tweede begeleider:	mw. mr. C.A.M. van der Voort
Stagementor:	mw. M. W. A. van de Weijer
Verschijning:	Venray, 30 mei 2016

Voorwoord

Voor u ligt mijn onderzoeksrapport 'Praten met én over het gezin'. Dit onderzoeksrapport is geschreven ter afronding van mijn studie HBO-Rechten aan de Juridische Hogeschool in 's-Hertogenbosch. In opdracht van de gemeente Venray heb ik onderzoek mogen doen naar privacy binnen de uitvoering van de jeugdhulp in de gemeente Venray.

De afgelopen vier maanden heb ik als zeer prettig ervaren. De gemeente Venray heeft mij met open armen ontvangen en mij alle ruimte gegeven binnen de organisatie. Ik ben dan ook zeer dankbaar dat ik na het opleveren van dit rapport nog gedurende drie maanden werkzaam mag zijn als juridisch kwaliteitsmedewerker.

Naast de gemeente Venray in het algemeen wil ik nog een aantal personen in het bijzonder bedanken. Allereerst mijn stagementor Miriam van de Weijer, omdat zij gedurende het gehele onderzoek voor mij heeft klaar gestaan. Ze heeft altijd een plekje vrij gemaakt in haar agenda. Haar betrokkenheid heb ik als ontzettend fijn ervaren. De Whatsapp-berichten met aan- of opmerkingen (in het weekend!) zijn hier het perfecte voorbeeld van. Verder bedank ik ook graag mijn afstudeerdocent Erik Nicolai voor zijn inzichten, kritische feedback en snelle reacties op mijn vragen en stukken. Als laatste wil ik nog de personen bedanken die ik heb mogen interviewen. Dankzij hun eerlijke en open manier van antwoord geven heb ik de praktijksituatie optimaal in beeld kunnen brengen.

Waar in dit rapport gesproken wordt van 'hij' of 'zijn', kan tevens 'zij' of 'haar' gelezen worden. Daarnaast is de keuze gemaakt om in meervoud naar 'de ouders en/of jeugdige' te verwijzen.

Nadine Kuijpers

Venray, mei 2016

Inhoudsopgave

Samenvatting

Lijst van afkortingen

1. Inleiding	11
1.1. Probleembeschrijving	11
1.2. Centrale vraag	12
1.3. Doelstelling	12
1.4. Strategie, verantwoording en geldigheid	12
1.4.1. Onderzoeksstrategieën	12
1.4.2. Verantwoording	12
1.5. Leeswijzer	13
2. Integraal werken in de gemeente Venray	14
2.1. Inleiding	14
2.2. Integraal werken	14
2.2.1. Integraliteit binnen het werkproces	14
2.3. Personen betrokken bij de uitvoering	15
2.3.1. Jeugdconsulent	16
2.3.2. De gezinscoach	16
2.3.3. Leerplichtambtenaar	18
3. Gegevensuitwisseling binnen de jeugdhulp	19
3.1. Inleiding	19
3.2. Doel	19
3.3. Persoonsgegevens	19
3.4. De uitwisseling	20
3.4.1. Leerplichtambtenaar en gezinscoach	20
3.4.2. Jeugdconsulent en leerplichtambtenaar	21
3.4.3. Gezinscoach en jeugdconsulent	21
3.4.4. Uitwisseling met andere partijen	22
4. Algemeen juridisch kader	23
4.1. Inleiding	23
4.2. Internationaal kader	23
4.2.1. Verdrag van Straatsburg	23
4.2.2. Privacyrichtlijn	23
4.2.3. Europese verordening gegevensbescherming	24
4.3. Nationaal kader	24
4.3.1. Toepassingsbereik Wbp	25
4.3.2. Begrippen	26
4.3.3. Behoorlijke en zorgvuldige verwerking	27
4.3.4. Specifiek omschreven doelen	27
4.3.5. Rechtmatigheid gegevensverwerking	28
4.3.6. Verenigbaar gebruik	29
4.3.7. Kwaliteit van de gegevens	31
4.3.8. Verwerken van gevoelige gegevens	32
4.3.9. Geheimhouding	33
4.3.10. Meldingsplicht	34
4.3.11. Informatieplicht	34
4.4. Tussenconclusie	35

5. Specifiek juridisch kader	36
5.1. Inleiding	36
5.2. Jeugdconsulent	36
5.3. Gezinscoach	36
5.3.1. De Jeugdwet	36
5.3.2. Wetsvoorstel Verzamelwet VWS 2016 (34 191)	40
5.3.3. SKJ-registratie gezinscoaches	41
5.4. De leerplichtambtenaar	42
5.5. Andere partijen	43
5.5.1. Wetgeving	44
5.5.2. Discussie	44
5.6. Tussenconclusie	44
6. Vergelijking praktijksituatie en juridisch kader	46
6.1. Inleiding	46
6.2. Algemene aandachtspunten	46
6.2.1. Kwaliteitseisen uit art. 11 Wbp	46
6.2.2. Informatieplicht uit art. 33 Wbp	46
6.2.3. Conflict van plichten	46
6.2.4. Casus bespreken	47
6.3. Uitwisseling jeugdconsulent en gezinscoach	47
6.3.1. Jeugdconsulent aan gezinscoach	47
6.3.2. Gezinscoach aan jeugdconsulent	48
6.4. Uitwisseling jeugdconsulent en leerplichtambtenaar	49
6.4.1. Jeugdconsulent aan leerplichtambtenaar	49
6.5. Uitwisseling gezinscoach en leerplichtambtenaar	50
6.5.1. Gezinscoach aan leerplichtambtenaar	50
6.5.2. Leerplichtambtenaar aan gezinscoach	50
6.6. Uitwisseling reeds besproken partijen en overige partijen	51
6.6.1. Jeugdconsulent aan andere partijen	51
6.6.2. Gezinscoach aan andere partijen	52
6.6.3. Leerplichtambtenaar aan andere partijen	52
7. Conclusie en aanbevelingen	53
Literatuurlijst	55

Bijlage 1: Gespreksverslagen

Bijlage 2: Geanonimiseerd leefzorgplan

Bijlage 3: Beoordelingskader art. 9 Wbp

Bijlage 4: Format toestemmingsverklaring

Bijlage 5: De Toegang (huidig en aanbeveling)

Samenvatting

Het doel van dit adviesrapport is om aanbevelingen te formuleren voor gemeente Venray om ervoor te zorgen dat het uitgangspunt van integraal werken binnen de jeugdhulp aan de eisen van de privacywetgeving kan voldoen. In de gemeente Venray zijn verschillende partijen betrokken bij de jeugdhulp, zoals een jeugdconsulent, gezinscoach en een leerplichtambtenaar. Als een burger in aanmerking wil komen voor een voorziening op het gebied van de jeugdhulp meldt de burger zich met zijn hulpvraag bij de gemeente. Vervolgens wordt onderzoek gedaan naar deze hulpvraag. Dit houdt in dat niet enkel gekeken moet worden naar een probleem op het gebied van jeugd, maar bijvoorbeeld ook op andere leefdomeinen zoals wonen, werk of inkomen. Oftewel, degene die onderzoek doet moet van meerdere leefdomeinen kennis hebben. Hierdoor is vaak overleg nodig met andere collega's die ook betrokken zijn bij de jeugdhulp. Binnen de gemeente Venray staat integraal werken dan ook centraal. Op het gebied van jeugd wordt met name informatie gedeeld tussen de jeugdconsulenten, leerplichtambtenaren, en gezinscoaches. De vraag van de gemeente Venray ziet enkel toe op die partijen. De meest wenselijke situatie voor de gemeente Venray is dat zoveel mogelijk informatie gedeeld en afgestemd kan worden. Hierdoor kan vervolgens zo integraal mogelijk worden gewerkt. De personen die de informatie delen hebben echter allemaal andere functies en daarmee vaak ook andere regels waar zij zich aan moeten houden. Het probleem waar de gemeente Venray mee worstelt is dat zij niet weet of de huidige werkwijze wel voldoet aan de privacywetgeving. De gemeente wil zo integraal mogelijk werken, maar is dit wel mogelijk met het oog op de privacy?

Om tot juridisch correcte, maar ook in de praktijk toepasbare aanbevelingen te komen is een praktijk juridisch onderzoek uitgevoerd. Allereerst is de huidige praktijksituatie onderzocht en vervolgens is het juridisch kader in kaart gebracht. Als laatste zijn beide situaties naast elkaar gelegd en met elkaar vergeleken. Hieruit is de conclusie getrokken en zijn aanbevelingen geformuleerd. Bij het onderzoek naar het recht is een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek uitgevoerd. Verder is de praktijk onderzocht zodat hier het juridisch kader op een juiste manier op kon worden toegespitst. Bij het onderzoeken van de praktijk is gebruik gemaakt van interviews en vrije observatie. Om tot een volledig en betrouwbaar juridisch kader te komen is voor het onderzoek van het recht gebruik gemaakt van een inhoudsanalyse.

Hieronder zal kort worden ingegaan op de belangrijkste conclusie en aanbevelingen. Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Venray niet voldoet aan de huidige privacywetgeving. Integrale gegevensverwerking is in beginsel niet mogelijk, tenzij een casus anoniem wordt besproken en de persoonsgegevens niet zijn terug te leiden naar een bepaald gezin of persoon. Op dit moment worden in de gemeente Venray regelmatig casussen met naam en toenaam besproken. Hierdoor worden onrechtmatig persoonsgegevens gedeeld. Daarnaast kan de gezinscoach niet voldoen aan zijn taken. De gezinscoach moet gegevens terugkoppelen om toegang te kunnen verlenen tot de jeugdhulp, maar anderzijds hebben ze als jeugdhulpverlener ook een geheimhoudingsplicht. Op het moment dat de gezinscoach gegevens terugkoppelt naar anderen binnen de gemeente is dit dus niet rechtmatig. Het is daarom aan te bevelen dat de Toegang, het proces van hulpvraag tot voorziening, anders wordt vormgegeven. Als laatste is het aan te bevelen om de vragenlijst die is opgesteld te implementeren in het werk- en denkproces. Als deze vragenlijst wordt gevolgd is de privacy in hoofdlijnen gewaarborgd en wordt bewustwording gecreëerd bij de uitvoering. Maar misschien wel de belangrijkste aanbeveling: Praat waar het kan mét en niet over het gezin!

Lijst van afkortingen

art.	artikel
AP	Autoriteit Persoonsgegevens
BIG	beroepen in de individuele gezondheidszorg
boa	buitengewoon opsporingsambtenaar
BW	Burgerlijk Wetboek
college	college van burgemeester en wethouders
GW	Grondwet
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
jo.	juncto
KCC	Klant Contact Center
Privacyrichtlijn	Richtlijn 95/46/EG
SKJ	Stichting Kwaliteitsregister Jeugd
V&J	Veiligheid en Justitie
VWS	Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Vrijstellingsbesluit Wbp	Vrijstellingsbesluit
Wbp	Wet bescherming persoonsgegevens
WGBO	Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning

1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een inleiding gegeven op het praktijkgericht juridisch onderzoek dat is uitgevoerd voor de gemeente Venray. In paragraaf 1.1 zal de aanleiding van dit onderzoek, ook wel de probleembeschrijving, worden omschreven met daarbij de nodige achtergrondinformatie. In paragraaf 1.2 staat de centrale vraag die gedurende dit onderzoek in het middelpunt heeft gestaan. De doelstelling die aan het begin van dit onderzoek is gesteld staat in paragraaf 1.3. In paragraaf 1.4 worden de onderzoeksstrategieën toegelicht en worden de onderzoeksmethoden verantwoord. De betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek komen daar ook aan de orde. Als laatste staat in paragraaf 1.5 een leeswijzer.

1.1. Probleembeschrijving

Per 1 januari 2015 is de Jeugdwet in werking getreden. Een van de gevolgen voor de gemeenten is dat zij verantwoordelijk zijn geworden voor de jeugdhulp. In de gemeente Venray zijn er verschillende partijen betrokken bij de jeugdhulp, zoals een jeugdconsulent, gezinscoach en een leerplichtambtenaar. Elke partij is op een andere manier bij de jeugdige betrokken. Om toegang tot de jeugdhulp te krijgen worden door de gemeente Venray jeugdconsulenten ingezet. De hulpvragen die door burgers worden ingediend worden door de jeugdconsulenten beoordeeld. Zij beoordelen of een hulpvraag als complex kan worden aangemerkt. Op het moment dat de hulpvraag als niet complex wordt aangemerkt dan behandelt de jeugdconsulent de hulpvraag zelf. Wanneer een hulpvraag complex is wordt een gezinscoach ingeschakeld. De gezinscoach wordt ingehuurd als deskundige op het gebied van jeugdhulp. Bij het onderzoek naar de hulpvraag moet zo breed mogelijk gekeken worden. Dit houdt in dat niet enkel gekeken moet worden naar een probleem op het gebied van jeugd, maar bijvoorbeeld ook naar andere leefdomeinen zoals wonen, werk of inkomen. Oftewel, degene die onderzoek doet moet van meerdere leefdomeinen kennis hebben. Hierdoor is vaak overleg nodig met andere collega's die ook betrokken zijn bij de jeugdhulp. Soms wordt bijvoorbeeld een leerplichtambtenaar ingeschakeld op het moment dat de jeugdige niet naar school gaat.

Op het gebied van jeugd wordt met name informatie gedeeld tussen de jeugdconsulenten, leerplichtambtenaren en gezinscoaches. De vraag van de gemeente Venray ziet daarom alleen op die partijen. De meest wenselijke situatie voor de gemeente Venray is dat zoveel mogelijk informatie gedeeld en afgestemd kan worden. Hierdoor kan vervolgens zo integraal mogelijk worden gewerkt. Op deze manier willen ze tot het beste resultaat komen voor het gezin, waarbij alle leefdomeinen zijn onderzocht. De personen die de informatie delen hebben allemaal andere functies en daarmee vaak ook andere regels waar zij zich aan moeten houden. Het probleem waar de gemeente Venray mee worstelt is dat zij niet weten of de huidige werkwijze wel voldoet aan de privacywetgeving. Ze willen zo integraal mogelijk werken, maar is dit wel mogelijk met het oog op de privacy?

De media¹ en de Autoriteit Persoonsgegevens² (hierna: AP) hebben de afgelopen tijd veel aandacht besteed aan het feit dat de privacy binnen de jeugdhulp onvoldoende

¹ 'Privacy van jongeren in jeugdhulp wordt slecht beschermd', *nu.nl* 25 april 2016, *nu.nl* (zoek op: *privacy jeugdhulp*).

² 'Gemeenten onzorgvuldig bij uitwerking privacyregels in sociaal domein', *Autoriteit Persoonsgegevens* 19 april 2016, *autoriteitpersoonsgegevens.nl* (zoek op: *privacyregels gemeenten*).

door gemeenten zou worden gewaarborgd. Dit benadrukt de noodzaak van dit adviesrapport. In de volgende paragraaf is de centrale vraag opgenomen die gedurende dit gehele onderzoek in het middelpunt heeft gestaan.

1.2. Centrale vraag

De centrale vraag is tot stand gekomen in overleg met de gemeente Venray, omdat het belangrijk is dat het antwoord op deze vraag aansluit bij hetgeen zij verwachten. In hoofdstuk 7 wordt antwoord gegeven op de centrale vraag. De centrale vraag die de basis heeft gevormd voor dit onderzoek luidt als volgt:

‘Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan aan de gemeente Venray om ervoor te zorgen dat het uitgangspunt van integraal werken binnen de jeugdhulp aan de eisen van de privacywetgeving voldoet?’

1.3. Doelstelling

Op 30 mei 2016 ga ik aan mw. Miriam van de Weijer, juridisch kwaliteitsmedewerker voor de gemeente Venray, een onderzoeksrapport met daarbij een beoordelingskader opleveren over het integraal werken binnen de Jeugdhulp in de gemeente Venray. In dit adviesrapport wordt beoordeeld of het integraal werken aan de privacywetgeving voldoet, zodat mw. Van de Weijer met zowel het onderzoeksrapport als het beoordelingskader de kwaliteit van de gegevensuitwisseling binnen het integraal werken kan verbeteren.

1.4. Strategie, verantwoording en geldigheid

1.4.1. Onderzoeksstrategieën

Voor dit adviesrapport is zowel een onderzoek van het recht uitgevoerd als een onderzoek van de praktijk. De onderzoeksstrategie waar gebruik van is gemaakt voor het onderzoek van het recht is het rechtsbronnen- en literatuuronderzoek. Hierbij is aan de hand van jurisprudentie, de Wet bescherming persoonsgegevens (hierna: Wbp), de Jeugdwet, de Leerplichtwet, het Vrijstellingsbesluit Wbp (hierna: Vrijstellingsbesluit), een beroepscode, richtlijnen, verschillende Kamerstukken, Europese regelgeving en literatuur omtrent de privacywetgeving zowel een algemeen als specifiek juridisch kader geformuleerd.

Voor het onderzoek van de praktijk is gebruik gemaakt van een kwalitatief onderzoek en meer specifiek de casestudy. Hiervoor zijn gesprekken met verschillende medewerkers gevoerd, interne documenten bestudeerd en is er gedetailleerd waargenomen tijdens mijn deelname aan verschillende overleggen. Door mijn aanwezigheid bij casusoverleggen is meer inzicht verkregen in het onderhavige praktijkprobleem. Daarnaast is het fenomeen van integraal werken binnen de jeugdhulp bestudeerd binnen de gemeente Venray in relatie tot de privacywetgeving. Voor de casestudy zijn meerdere onderzoeksmethoden gebruikt zoals het open interview en de vrije observatie. Deze onderzoeksmethoden zullen in de volgende paragraaf worden besproken.

1.4.2. Verantwoording

Het open interviewen van verschillende personen is een bewuste keuze geweest, aangezien de personen die geïnterviewd zijn regelmatig met het praktijkprobleem in aanraking komen. Zij weten hier de ins en outs van en hebben de ervaring. Daarnaast zijn de meeste medewerkers niet of niet voldoende juridisch onderlegd wat als voordeel heeft dat niet enkel het juridisch probleem naar voren komt, maar ook echt een praktijkprobleem. De open interviews bestonden vooral uit een gesprek waarbij beide partijen vragen stelden. Voorafgaand aan ieder gesprek/interview heb ik een aantal vragen genoteerd die ik zeker wilde stellen tijdens het gesprek. Hierbij heb ik er bewust voor gekozen om me hier niet teveel tot te beperken. Belangrijk is

namelijk dat de informant de informatie kwijt kan waarvan hij denkt dat deze relevant is voor mijn onderzoek en dit zal veelal ook relevant zijn, aangezien mijn onderzoek op de praktijk is toegepast en de informant werkzaam is in de praktijk. Door de input van de informant heeft het interview mijns inziens diepgang gekregen, omdat de mogelijkheid bestond om hier vervolgens weer op door te vragen. Er is dus gebruik gemaakt van halfgestructureerde interviews. Na afloop van het gesprek zijn gespreksverslagen opgesteld en deze zijn als bijlagen toegevoegd (bijlage 1).

Verder is gebruik gemaakt van de methode 'vrije observatie'. Hiervoor is gekozen omdat er in het kader van integraal werken veel overleg plaatsvindt en ik gedurende deze overleggen beter inzicht kon krijgen in de gegevens die worden uitgewisseld. De vrije vorm past naar mijn mening beter bij mijn eigen werkwijze, aangezien ik me wil focussen op het overleg. Een gedetailleerde lijst met verschillende waarnemingscategorieën zou de focus mijns inziens belemmeren.

Als laatste is voor zowel het onderzoek van de praktijk als voor het onderzoek van het recht gebruik gemaakt van een inhoudsanalyse. Bij het onderzoek van de praktijk zijn vooral interne documenten bestudeerd. De interne documenten zijn geanalyseerd op de inhoud en bestonden met name uit documenten die als leidraad moeten dienen voor de uitvoering, waardoor ze essentieel waren voor mijn onderzoek. Denk hierbij aan verschillende beleidsplannen die zijn geanalyseerd. Het was belangrijk dat hier de meest relevante informatie uit geselecteerd werd zodat deze vervolgens getoetst kon worden aan de huidige wet- en regelgeving. De resultaten van deze toetsing zijn vervolgens meegenomen in het vervolgproces van het onderzoek. Bij het onderzoek van het recht zijn de hierboven genoemde rechtsbronnen bestudeerd en is hier wederom de meest relevante informatie geselecteerd voor dit onderzoeksrapport.

1.5. Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk is de inleiding van dit adviesrapport opgenomen met daarin de probleembeschrijving, centrale vraag, doelstelling en de verantwoording. In hoofdstuk 2 wordt vervolgens inzichtelijk gemaakt wat het integraal werken binnen de jeugdhulp inhoudt. Dit wordt beschreven aan de hand van verschillende uitspraken van medewerkers van de gemeente Venray. Daarnaast wordt het proces van de toegang tot de jeugdhulp omschreven, zodat het integraal werken in een kader geplaatst kan worden. De werkzaamheden van de personen betrokken bij de jeugdhulp worden in dat hoofdstuk ook in kaart gebracht. Vervolgens komt in hoofdstuk 3 de gegevensuitwisseling aan de orde die in dit adviesrapport centraal zal staan. In dat hoofdstuk zal besproken worden met welk doel de gegevens worden uitgewisseld en wie er gegevens uitwisselen. Dit zal worden beschreven aan de hand van praktijksituaties, waarbij ook duidelijk wordt welke persoonsgegevens worden gedeeld. In hoofdstuk 4 zal vervolgens het algemeen juridisch kader worden besproken. Allereerst zal ingegaan worden op de internationale wetgeving en daarna op nationale wetgeving. Als het algemeen juridisch kader helder is, wordt vervolgens in hoofdstuk 5 het specifiek juridisch kader per functie besproken. Hier komt achtereenvolgens het specifiek juridisch kader van de jeugdconsulent, gezinscoach en de leerplichtambtenaar aan de orde. Nu zowel de praktijksituatie als het juridisch kader duidelijk zijn omschreven, worden deze beiden in hoofdstuk 6 met elkaar vergeleken. Hierbij zal de praktijksituatie naast het juridisch kader worden gelegd en wordt duidelijk of er onrechtmatige situaties zijn. In hoofdstuk 7, het laatste hoofdstuk, zal antwoord gegeven worden op de centrale vraag. Hierbij zullen de conclusie(s) en aanbevelingen helder en concreet worden omschreven, zodat de gemeente Venray direct stappen kan ondernemen.

2. Integraal werken in de gemeente Venray

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven wat integraal werken binnen de jeugdhulp in de gemeente Venray omvat. Het is belangrijk om dit helder te hebben zodat het integraal werken vervolgens aan de wet- en regelgeving kan worden getoetst. Daarnaast worden de taken van de personen die centraal staan in dit adviesrapport besproken. Als deze taken helder zijn omschreven kan het juridisch kader dat hierop van toepassing is worden besproken. Om de praktijksituatie helder te krijgen zijn verschillende gesprekken gevoerd met medewerkers van de gemeente Venray. In dit hoofdstuk is veel gebruik gemaakt van de informatie uit deze gesprekken. In de bijlagen (bijlage 1) zijn de gesprekverslagen terug te vinden.

2.2. Integraal werken

Van beroepskrachten in de maatschappelijke ondersteuning en in de jeugdhulp wordt verwacht dat zij samenwerken met alle professionals in het sociaal domein om zo integrale hulp en ondersteuning te bieden. De gemeente is verantwoordelijk voor het sociaal domein. Dit betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor de jeugdzorg, werk en inkomen en zorg voor langdurige zieken en ouderen. Een deel van deze taken hebben de gemeente overgenomen van de Rijksoverheid. Dit wordt ook wel de decentralisatie genoemd³. Een belangrijke reden voor de decentralisatie van het sociaal domein is de mogelijkheid om integraal te werken. Daarom richten gemeenten hun pijlen op beroepskrachten die vanuit verschillende domeinen met elkaar samenwerken met de bedoeling dat inwoners dichtbij huis de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben gebaseerd op één integraal gezinsplan⁴. Dit plan wordt in de gemeente Venray het leefzorgplan genoemd. Aangezien gemeenten niet alleen te maken hebben met de decentralisatie van de jeugdzorg, maar óók met die van de Wmo en Participatiewet, wordt er integraal gekeken naar wat er nodig is om al deze taken binnen het sociaal domein vorm te geven⁵. Inmiddels heeft de gemeente Venray vorm gegeven aan deze taken binnen het sociaal domein. De gemeente Venray heeft ervoor gekozen om zo integraal mogelijk te werken binnen het sociaal domein. Dit integraal werken komt naar voren in het werkproces. In de volgende paragraaf zal dit werkproces worden beschreven.

2.2.1. Integraliteit binnen het werkproces

De gemeente Venray wilt de toegang tot maatwerkvoorzieningen zodanig vormgeven dat een goede, integrale dienstverlening wordt gerealiseerd. De gemeente Venray noemt het proces van hulpvraag tot voorziening 'de Toegang' (hierna: Toegang). De Toegang is bedoeld voor alle inwoners met een hulpvraag die daarvoor een voorziening willen. Ondersteunings- of hulpvragen hebben vaak een relatie met elkaar. Problemen met het opvoeden en opgroeien van kinderen kunnen bijvoorbeeld een relatie hebben met schuldenproblematiek⁶. De hulpvragen komen binnen bij het Klant Contact Center (hierna: KCC) van de gemeente Venray. Als de hulpvraag ziet op jeugdigen wordt de melding doorgezet naar het domein Jeugd. Vervolgens worden de meldingen bij het domein Jeugd altijd door een jeugdconsulent beoordeeld. De jeugdconsulent beoordeelt namelijk of de vraag bij de jeugdconsulent thuis hoort of bij de gezinscoach. Deze beoordeling wordt verder

³ *Kamerstukken II 2015/2016*, 34 477, 1 (Kamerbrief).

⁴ Janssen 2015, p. V.

⁵ Beleidsplan jeugdhulp Venray 2015-2016-2017, *gemeente Venray* 10 september 2014, p.61.

⁶ Beleidsplan decentralisatie maatschappelijke taken gemeente Venray, *gemeente Venray* 10 september 2014, p.15.

uitgelegd bij de functie van gezinscoach in de volgende paragraaf. Waar de melding na de beoordeling ook terechtkomt, in beide gevallen wordt er of door de jeugdconsulent of door de gezinscoach een vraagverhelderingsgesprek gevoerd. Dit gesprek beperkt zich dan niet tot de specifieke hulpvraag waar de burger melding van heeft gemaakt, maar het gesprek wordt over meerdere domeinen gevoerd (inkomen, werk, opleiding, huisvesting, algemeen dagelijks leven, mobiliteit, maatschappelijke participatie, lichamelijke en geestelijke gezondheid, zelfregie en opvoeden en opgroeien). Zo nodig wordt overleg gevoerd met andere (externe) deskundigen of de huisarts. Het gesprek leidt tot een leefzorgplan, dat samen met de inwoner (en zijn sociale omgeving) wordt opgesteld en door de inwoner of de gezinsleden wordt ondertekend. Dit leefzorgplan wordt in het volgende hoofdstuk nog uitgebreider besproken. Als blijkt dat een maatwerkvoorziening de oplossing is voor de hulpvraag dan wordt de maatwerkvoorziening toegekend met een beschikking. De generalist, ook wel de consulent of gezinscoach, binnen de Toegang zorgt er met deze beschikking voor dat de jeugdige gebruik kan maken van de jeugdhulp bij een jeugdhulpaanbieder.

Hierboven is de gedachtegang achter het integraal werken binnen de gemeente Venray omschreven. In de interviews met een jeugdconsulente, twee leerplichtambtenaren en een kwaliteitsmedewerker komt naar voren hoe het integraal werken vanuit de praktijk wordt gezien. Hieronder een aantal uitspraken.

‘Vanuit het vraagverhelderingsgesprek moet ik de burger gaan activeren en inschatten of er hulp nodig is, wanneer nodig stem ik af met een collega die meer expertise heeft op dat desbetreffende leefdomein. Dat is voor mij integraal werken. - jeugdconsulente

‘Het idee van integraal werken en het daarbij behorende één gezin, één plan, één regisseur is enkel mogelijk wanneer informatie wordt gedeeld. Anders blijft iedereen alsnog met name bij zijn eigen leefdomein. –leerplichtambtenaar’

‘Door het leefzorgplan worden mensen meer aangespoord om integraal te gaan werken. –kwaliteitsmedewerker’

Geconcludeerd kan worden dat het leefzorgplan de basis vormt voor het integraal werken. Hierdoor worden de personen die het onderzoek doen namelijk aangespoord om waar nodig af te stemmen. Het uitgangspunt van één integraal plan is alleen mogelijk wanneer collega's kunnen afstemmen. De expertise ligt vaak bij één specifiek leefdomein waardoor overleg met collega's van andere domeinen wenselijk is.

2.3. Personen betrokken bij de uitvoering

In dit rapport worden de gezinscoach, leerplichtambtenaar en jeugdconsulent uitgelicht, aangezien zij direct betrokken zijn bij de jeugdige. In het kader van integraal werken zijn er ook andere partijen (zoals de Wmo-consulent, schuldhulpverlener etc.) die invloed kunnen hebben op de jeugdige. Deze partijen worden niet nader toegelicht, maar hiervan wordt besproken hoe de gegevensuitwisseling met deze partijen rechtmatig kan verlopen in het kader van de privacy. Dit zal in hoofdstuk 6 uitgebreid aan de orde komen. Hieronder worden de functie van jeugdconsulent, gezinscoach en leerplichtambtenaar besproken.

2.3.1. Jeugdconsulent

De jeugdconsulent is verantwoordelijk voor het samenstellen van arrangementen, inclusief het onderdeel eigen kracht, na vraagverheldering met de inwoner. Dit houdt in dat de jeugdconsulent een totaalpakket verzorgt waardoor tegemoet wordt gekomen aan de hulpvraag van de burger. Eigen kracht betekent dat de burger daarbij wel zoveel mogelijk wordt gestimuleerd om te kijken wat hij zelf nog kan betekenen. Daarnaast wijst de jeugdconsulent maatwerkvoorzieningen toe op grond van de Jeugdwet. Een arrangement wordt vervolgens bevestigd met een beschikking. Deze wordt afgegeven door de consulent zelf. De hulpvragen die betrekking hebben op jeugdigen worden door het KCC doorgezet naar de jeugdconsulenten. De jeugdconsulenten beoordelen vervolgens of de casus complex is. Wanneer een casus complex is wordt deze, zoals in paragraaf 1.1. reeds omschreven, doorverwezen naar de gezinscoach. Een casus wordt veelal aangemerkt als complex als er sprake is van een multiprobleemgezin. Oftewel, er spelen meerdere problemen op meerdere leefdomeinen. De casussen die mogelijk in aanmerking komen voor doorverwijzing naar een gezinscoach worden besproken bij het casusverdelingsoverleg. Dit overleg vindt iedere maandag plaats en hier worden de casussen verdeeld onder de jeugdconsulenten en gezinscoaches.

2.3.2. De gezinscoach

De gezinscoaches hebben een bijzondere positie binnen de gemeente, aangezien zij worden ingehuurd. Daarnaast ontstaan de meeste problemen in de praktijk ook in de gegevensuitwisseling met de gezinscoach. Dit zal in het volgende hoofdstuk uitgebreider aan bod komen. De gemeente Venray is een van de weinigen die gebruik maakt van gezinscoaches en daarom behoeft de functie van gezinscoach meer toelichting. Er is bewust gekozen om dit onderzoek enkel te richten op het traject dat de gezinscoach via een melding bij het KCC van de gemeente Venray bij een gezin terechtkomt. Het is namelijk ook mogelijk om als ouder en/of jeugdige via een andere route bij een gezinscoach terecht te komen. Dit kan onder andere via scholen. Echter, vanwege het feit dat de gezinscoach is ingehuurd door de gemeente en het andere traject buiten de gemeente om loopt wordt dat traject niet besproken. Daarnaast ziet de vraag van de gemeente op het traject waarbij de melding binnenkomt bij het KCC.

Zoals hiervoor omschreven komen de complexe casussen bij de gezinscoach terecht. Reden hiervoor is dat zij expert zijn op het gebied van gezinnen waarbij meerdere problemen spelen. Als het gezin eenmaal aan een gezinscoach is gekoppeld dan gaat een gezinscoach passende hulp inzetten.

De gezinscoach heeft specifieke kennis op het gebied van de meest voorkomende opvoed- en opgroei problemen die worden veroorzaakt door gezinsomstandigheden, psychiatrische aandoeningen en lichamelijke en/of verstandelijke beperkingen. De gezinscoach is een generalistische professional die het gezin kent en hier een vertrouwensband mee heeft. De gezinscoach heeft een brede blik en neemt alle gezinsdomeinen (opvoeding, huisvesting, financiën, werk, gezondheid) van alle gezinsleden in de analyse en aanpak mee. Daarnaast kent de gezinscoach de partners uit de wijk en schakelt hiermee, biedt het gezin (praktische) ondersteuning waar mogelijk en haalt gespecialiseerde hulp erbij wanneer dat de meest passende optie is. De bedoeling is dat snel de juiste ondersteuning ingezet wordt: als het kan, lichte vormen van ondersteuning, maar ook direct zwaardere ondersteuning als de problematiek hier om vraagt. De taak van de gezinscoach is om gezinnen te ondersteunen bij het herstel van het normale leven. Belangrijk hierbij is dat ze alleen ondersteunen, want zoals hiervoor reeds besproken wordt steeds meer uitgegaan van de eigen kracht van de burgers. Kenmerkend voor de gezinscoach is dat hij het

aanspreekpunt is voor het gezin en zorgt voor een integrale aanpak met zo min mogelijk verschillende gezichten (instellingen) voor alle gezinsleden.⁷

De gezinscoaches kunnen gezinnen helpen de gezinshiërarchie te herstellen, ouders pedagogische ondersteuning bieden en ouders op één pedagogische lijn krijgen (m.n. bij vechtscheidingen van belang). Daarnaast kunnen gezinscoaches aansluiten bij vragen waar ouders meestal mee komen (tips en adviezen over grenzen stellen, contact met het kind verbeteren, etc.). Door een gezinscoach tijdig in te zetten en een beroep te doen op het sociale netwerk van het gezin, wordt verergering van de problemen binnen het gezin (zoveel mogelijk) voorkomen en wordt er op termijn op hoge(re) (specialistische) kosten van de zorg bespaard. Doordat de gezinscoach investeert in het contact met de ouder(s) en jeugdige(n) en hen confronteert met hun eigen verantwoordelijkheden, gedrag en mogelijkheden zal dit (op den duur) leiden tot een zelf oplossend vermogen van de gezinsleden.⁸

Rollen van de gezinscoach

Het is belangrijk om te beoordelen welke rollen de gezinscoach allemaal heeft en hoe deze eruit zien. Wanneer deze rollen duidelijk zijn kan de gezinscoach in het juiste juridisch kader worden geplaatst. Hieronder zal ingegaan worden op de twee rollen van de gezinscoach. Deze twee rollen kunnen onderscheiden worden nadat een gesprek is gevoerd met de coördinator van de gezinscoaches en het handboek van de gezinscoaches is bestudeerd. Het gespreksverslag met de coördinator is opgenomen in bijlage 1.

Toegang verlenen en arrangeren

Allereerst zal de gezinscoach gaan inventariseren wat er speelt binnen het gezin en waar behoefte aan is, ook wel arrangeren genoemd. Hiervoor zijn vaak meerdere keukentafelgesprekken nodig. Wanneer een gezinscoach wordt ingeschakeld, gaat het immers altijd om een complexe casus, waar vaak meerdere zorgvragen zijn. Ook de gezinscoach moet tijdens het vraagverhelderingsgesprek meerdere leefdomeinen onderzoeken. Als de gezinscoach van mening is dat een maatwerkvoorziening een passende oplossing is voor de hulpvraag, dan kan hij de jeugdige of de ouders hierbij helpen. Oftewel, de gezinscoach dient dan als toegangverlener tot een bepaalde voorziening.

Hulp verlenen

Naast de rol van toegangverlener tot een bepaalde voorziening, kan het ook zo zijn dat de gezinscoach zelf de voorziening is. Dit doet zich voor op het moment dat de gezinscoach niet overgaat of niet enkel overgaat tot het inzetten van een maatwerkvoorziening. De gezinscoach blijft dan langer in het gezin om een stuk regie over te nemen. Hierbij inventariseert de gezinscoach welke mogelijkheden er zijn en legt dit vervolgens voor aan de ouders. De gezinscoach brengt hierbij enkel structuur aan en neemt dus niet de beslissing. Zelf oplossend vermogen, ook wel de eigen kracht, staat namelijk centraal. De gezinscoach biedt dus niet meer dan handvaten waar de ouders gebruik van kunnen maken. Opgemerkt dient te worden dat de gezinscoach binnen het gezin aanwezig is in het belang van het kind. Hulpvragen die enkel zien op de ouders en geen directe invloed hebben op het kind komen dus niet bij een gezinscoach terecht. De gezinscoach kan dus ook enkel hulpverlenen zonder ook toegang tot een voorziening te verlenen.

⁷ Functieprofiel gezinscoaches Venray, *gemeente Venray* 30 november 2015; Handboek gezinscoaches Venray, *gemeente Venray* 18 mei 2015, p.5.

⁸ Handboek gezinscoaches Venray, *gemeente Venray* 18 mei 2015, p.5.

Verwevenheid

In de praktijk blijken beiden rollen aanzienlijk met elkaar verweven. De hulpverlenersrol komt namelijk ook aan de orde bij toegangverlening. Op het moment dat de gezinscoach meerdere gesprekken voert met de ouders en/of jeugdige om problemen in kaart te brengen en te inventariseren welke hulp kan worden ingezet, is de gezinscoach ook bezig met een bepaalde vorm van hulpverlening. Bij jeugdconsulenten is dit wellicht anders, aangezien zij veelal maar één gesprek nodig hebben en geen hulpverlenersrol kennen. De gezinscoach heeft meerdere gesprekken nodig en daarnaast heeft de gezinscoach ook als doel te ontzorgen. Wanneer voor een gezin het overzicht ontbreekt, kan een gezinscoach uitkomst bieden. Dit is kenmerkend voor een gezinscoach vanwege de complexe casussen waar deze mee te maken krijgt.

Primaire rol van de gezinscoach

Op het eerste gezicht lijkt het alsof de twee rollen, twee op zichzelf staande rollen zijn. Bij het verlenen van toegang wordt het gezin ontzorgd, worden verschillende gesprekken gevoerd en wordt er eventueel doorverwezen. Wanneer deze rollen dusdanig gescheiden zouden zijn, dan zou na het verwijzen naar de maatwerkvoorziening het contact worden beëindigd. De toegang tot de voorziening is immers verleend. Echter, nadat een maatwerkvoorziening is ingezet, blijft de gezinscoach betrokken. De coördinator van de gezinscoaches zegt hierover: *“De gezinscoach kijkt, na het inzetten van een maatwerkvoorziening, of alles voldoet aan de wensen van de ouders en of de neuzen dezelfde kant op wijzen. Op het moment dat dit niet het geval blijkt te zijn, kan de gezinscoach bijsturen/ingrijpen”*. Belangrijk hierbij is dat het verlenen van toegang tot een eventuele maatwerkvoorziening niet aan de orde is wanneer een gezinscoach specifiek voor hulpverlening wordt ingezet. Hieruit valt te concluderen dat het hulp verlenen altijd een rol speelt in het werk van de gezinscoach.

2.3.3. Leerplichtambtenaar

De leerplichtambtenaar is belast met het toezicht op naleving van de Leerplichtwet. Elke gemeente moet ten minste één leerplichtambtenaar in dienst hebben. Steeds vaker is de leerplichtambtenaar partner in het (zorg)netwerk dat preventief samenwerkt om schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Zo draagt hij bij aan het bevorderen van de ontwikkelingskansen van jeugdigen en maakt zich sterk voor het recht op onderwijs. De leerplichtambtenaren die buitengewoon opsporingsambtenaar (hierna: boa) zijn, zijn bevoegd om een proces-verbaal op te maken bij overtreding van de wet (echter niet alle leerplichtambtenaren zijn boa's)⁹. Een proces-verbaal kan bijvoorbeeld worden opgemaakt als een leerling spijbelt of niet ingeschreven staat bij een school. Verder geven ze ook voorlichting aan jeugdigen over waarom het belangrijk is om naar school te gaan en wat de gevolgen zijn als leerlingen en ouders de Leerplichtwet overtreden. Ook zoekt de leerplichtambtenaar samen met de school en ouders naar een oplossing bij problemen met schoolbezoek. De leerplichtambtenaren die werkzaam zijn bij de gemeente Venray geven aan dat de strafrechtelijke kant (het opmaken van een proces-verbaal) helemaal aan het einde van een traject komt wanneer de ouders en/of jeugdige niet willen meewerken. Dit is alleen aan de orde wanneer alle andere mogelijkheden geen oplossing konden bieden.

⁹ ‘Leerplichtambtenaar’, *Ingrado*, ingrado.nl (zoek op: *leerplichtambtenaar*).

3. Gegevensuitwisseling binnen de jeugdhulp

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de manier waarop omgegaan wordt met de persoonsgegevens op het gebied van de jeugdhulp. Om later in dit rapport een passend juridisch kader te kunnen formuleren is het belangrijk om helder te krijgen wie er op het gebied van jeugdhulp persoonsgegevens uitwisselen binnen de gemeente Venray, en met welk doel deze gegevens worden uitgewisseld. Om deze situatie helder te krijgen zijn verschillende gesprekken gevoerd met medewerkers van de gemeente Venray. De gespreksverslagen zijn in de bijlagen (bijlage 1) opgenomen. Opgemerkt dient te worden dat enkel de gegevensuitwisseling tussen personen betrokken bij de jeugdhulp aan bod komt. Reden hiervoor is dat de vraag van de gemeente enkel daarop ziet en het anders te omvangrijk zou worden.

3.2. Doel

In deze paragraaf wordt duidelijk met welk doel de gemeente Venray persoonsgegevens uitwisselt. Hierbij gaat het niet om het juridische doel, maar de gedachtegang achter de gegevensuitwisseling. Het zal duidelijk worden waarom de gemeente Venray het delen van gegevens belangrijk acht.

Volgens de gemeente Venray is het belangrijk dat voor het bieden van zo passend mogelijke zorg een integraal leefzorgplan wordt gebruikt. Door op tien verschillende leefdomeinen zorg te inventariseren kan volgens de gemeente Venray het beste maatwerk worden geboden¹⁰. De gedachte hierachter is dat ondersteunings- of hulpvragen vaak een relatie met elkaar hebben.

Zoals in het vorige hoofdstuk reeds besproken geven een aantal medewerkers van de gemeente Venray aan dat het leefzorgplan als het ware de basis vormt voor het integraal werken. Uit het leefzorgplan volgt namelijk de verbondenheid tussen verschillende domeinen. Het is voor een jeugdconsulent niet mogelijk om tijdens het vraagverhelderingsgesprek enkel de jeugdproblematiek te bespreken. Soms is het nodig om af te stemmen met collega's die deskundiger zijn op bepaalde domeinen. Een jeugdconsulente van de gemeente Venray geeft aan dat het integraal werken, en de gegevensuitwisseling die daarbij soms nodig is, zowel de ouders als de jeugdige ten goede komt. Op deze manier kan de hulp zo optimaal mogelijk worden afgestemd op de vragen en problemen van de ouders en/of jeugdige. In bijlage 2 is een voorbeeld van een geanonimiseerd leefzorgplan toegevoegd.

Geconcludeerd kan worden dat de persoonsgegevens veelal worden uitgewisseld om zo goed mogelijk de verschillende leefdomeinen te beoordelen. Door van elkaars expertise gebruik te maken zal de kwaliteit van de zorg toenemen. Oftewel, het integraal werken zorgt voor beter maatwerk.

3.3. Persoonsgegevens

Om een goed beeld te krijgen van welke persoonsgegevens worden gedeeld binnen de gemeente Venray heb ik deelgenomen aan verschillende overleggen en gesprekken gevoerd. Naar aanleiding hiervan blijkt dat binnen de gemeente Venray diverse persoonsgegevens op het gebied van jeugdhulp worden uitgewisseld. Jeugdhulp ziet vaak op hulp die betrekking heeft op de geestelijke gezondheid van de jeugdige, dus gegevens hieromtrent worden regelmatig gedeeld. In een onderling overleg kan bijvoorbeeld besproken worden dat de jeugdige ADHD heeft. Deze

¹⁰ Beleidsplan decentralisatie maatschappelijke taken gemeente Venray, *gemeente Venray* 10 september 2014, p.6.

informatie wordt dan gedeeld, omdat de jeugdconsulent dan terugkoppeling wilt van een collega met expertise op dat domein. De jeugdconsulent moet in het leefzorgplan ook de lichamelijke gezondheid beoordelen, dus soms is bijvoorbeeld afstemming nodig met een Wmo-consulent. Hierbij worden de gezinsleden wel bij naam en toenaam genoemd en worden de (relevante) gezondheidsaspecten besproken. Een zorgvuldige afweging, over welke persoonsgegevens gedeeld mogen worden, voorafgaand aan elk intern overleg ontbreekt. Een jeugdconsulente geeft aan dat ze bij twijfel overleg pleegt met een juridisch kwaliteitsmedewerker. Beiden vertellen dat het een werkwijze is die vanzelfsprekend is geworden. In die zin dat wanneer het duidelijk is dat meerdere personen vanuit de gemeente Venray betrokken zijn bij het gezin het voor de hand ligt om vervolgens met deze personen overleg te plegen, zowel voor als na het onderzoek. Het zal daarom ook nodig zijn om een stuk bewustwording te creëren, zodat deze 'gewoonte' wordt doorbroken.

Hetgeen hiervoor besproken betreft het intern overleg. Zoals in het vorige hoofdstuk al aan de orde is geweest wordt de gezinscoach ingehuurd door de gemeente Venray. Zij hebben een andere moederorganisatie en daarnaast zijn ze niet werkzaam op het gemeentehuis. Hierdoor gaat de uitwisseling tussen de partijen die wel werkzaam zijn op het gemeentehuis en de gezinscoaches vaak wat lastiger. De wijze van uitwisseling wordt in de volgende paragraaf nader omschreven.

3.4. De uitwisseling

In de volgende paragrafen wordt aandacht besteed aan de situaties waarin de verschillende partijen met elkaar gegevens uitwisselen. Dit zijn vooral situaties die vanuit de praktijk naar voren komen. Door het voeren van gesprekken met de personen betrokken bij de uitvoering van de jeugdhulp is duidelijk geworden hoe gegevens worden uitgewisseld tussen de leerplichtambtenaar, gezinscoach en jeugdconsulent.

3.4.1. Leerplichtambtenaar en gezinscoach

De leerplichtambtenaren willen soms informatie delen met de gezinscoaches. Dit verloopt echter niet zonder problemen. De gezinscoach wilt namelijk geen informatie van de leerplichtambtenaar ontvangen, omdat hij blanco het gesprek met de ouders en/of jeugdige in wilt gaan. De leerplichtambtenaren denken dat het zinvol is om soms wel vooraf informatie te verschaffen aan de gezinscoaches. Reden hiervoor is dat de leerplichtambtenaar bijvoorbeeld signalen door kan krijgen van straatcoaches over mogelijk (ernstig) drugsgebruik van de jeugdige. De leerplichtambtenaren zijn van mening dat het vervolgens aan de gezinscoaches is om een professionele afweging te maken over wat ze met deze informatie willen doen. Ze zouden ervoor kunnen kiezen om hierop door te vragen in een gesprek. Daarnaast willen de leerplichtambtenaren deze informatie alleen met de gezinscoaches delen. Dit is een bewuste keuze aangezien deze signalen alleen mogelijk drugsgebruik betreffen. Soms willen de leerplichtambtenaren de gezinscoaches ergens alleen op wijzen, zonder dat daarbij meteen de ouders en/of jeugdige aanwezig hoeven te zijn. Dit kost niet alleen extra tijd, maar ook vanwege het feit dat het niet altijd geverifieerde informatie betreft willen ze dit niet meteen bij de ouders en/of jeugdige neerleggen.

De gezinscoach wilt daarentegen enkel informatie delen wanneer de ouders en/of jeugdige hiervan op de hoogte zijn. Zoals hierboven omschreven vinden de leerplichtambtenaren dit niet altijd wenselijk. Soms gaan de gezinscoach en leerplichtambtenaar wel samen op huisbezoek, maar daarvoor wordt altijd eerst toestemming gevraagd door de gezinscoach. De leerplichtambtenaren zijn van mening dat dit niet nodig is, aangezien zij naar eigen zeggen op grond van de wet direct moeten aansluiten zodra een kind niet naar school gaat. In plaats van dat de gezinscoaches de keuze bij de ouders laten zouden de leerplichtambtenaren liever

zien dat de gezinscoaches lijntjes uitzetten richting hen wanneer een kind niet naar school gaat. De leerplichtambtenaren zijn er namelijk om te zorgen dat de jeugdige weer naar school gaat en om dit in goed overleg te bespreken. De leerplichtambtenaren denken dat de gezinscoaches een verkeerd beeld van ze hebben, aangezien de gezinscoaches terughoudend zijn met doorverwijzen. Leerplichtambtenaren gaan namelijk niet meteen over tot het opmaken van een proces-verbaal en dit lijkt wel vaak de gedachte te zijn. Ten slotte dient nog opgemerkt te worden dat de gezinscoaches terughoudend zijn met het vragen van toestemming aan de ouders en/of jeugdige. Ze vragen alleen toestemming wanneer zij denken dat het niet anders kan. De leerplichtambtenaren verwachten dat de verschillende opvattingen met name voortkomen uit het feit dat het recht op onderwijs bij de leerplichtambtenaren de hoogste prioriteit heeft, terwijl het naar school gaan bij de gezinscoach soms de laagste prioriteit heeft. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de gegevensuitwisseling die in de praktijk plaatsvindt tussen de jeugdconsulent en de leerplichtambtenaar.

3.4.2. Jeugdconsulent en leerplichtambtenaar

Zoals eerder omschreven moet de jeugdconsulent kijken of de burger een hulpvraag heeft op één van de tien leefdomeinen tijdens het vraagverhelderingsgesprek. Aan de hand van dit gesprek moet de jeugdconsulent inschatten welke hulp nodig is en de ouders en/of jeugdige activeren. De consulenten zijn uiteraard geen expert op al deze leefdomeinen en daarom is soms afstemming nodig. Op het moment dat de jeugdconsulent signaleert dat afstemming nodig is, vraagt deze eerst toestemming aan de ouders en/of jeugdige voordat de jeugdconsulent overleg pleegt met de leerplichtambtenaar. Dit zal veelal het geval zijn wanneer een jeugdconsulent er tijdens het vraagverhelderingsgesprek achter komt dat de jeugdige niet naar school gaat. Nadat de leerplichtambtenaar, in overleg met de ouder en/of jeugdige, is ingeschakeld kan deze vervolgens proberen om in goed overleg de jeugdige weer naar school te laten gaan. De onderlinge afstemming tussen jeugdconsulenten en leerplichtambtenaren verloopt prima. In de praktijk heeft de leerplichtambtenaar zelden informatie nodig van de jeugdconsulenten. De situatie waarbij de jeugdconsulent informatie verschaft aan de leerplichtambtenaar wordt daarom buiten beschouwing gelaten. In de volgende paragraaf zal de uitwisseling tussen de gezinscoach en jeugdconsulent centraal staan.

3.4.3. Gezinscoach en jeugdconsulent

Om toegang tot de jeugdhulp te kunnen verlenen worden tussen de gezinscoach en de jeugdconsulent gegevens uitgewisseld. Dit wordt gedaan in een casusverdelingsoverleg waarbij de casussen worden verdeeld. Zoals al eerder besproken komen enkel de complexe casussen terecht bij de gezinscoaches. In het casusverdelingsoverleg worden de casussen niet geanonimiseerd voordat deze aan de orde komen tijdens dit overleg. De afstemming over welke casus aan wie wordt toebedeeld verloopt goed. Buiten dit overleg vindt er geen gegevensuitwisseling meer plaats tussen beide partijen. Dit is zowel door de jeugdconsulente als door de coördinator van de gezinscoaches bevestigd. Dit komt voort uit het feit dat ze nooit beiden tegelijk bij een gezin betrokken zijn. Als er eenmaal een gezinscoach binnen het gezin is gaan alle hulpvragen rechtstreeks daarheen.

3.4.4. Uitwisseling met andere partijen

Naast uitwisseling tussen gezinscoach, jeugdconsulent en de leerplichtambtenaar worden er ook gegevens uitgewisseld met andere partijen. Dit zijn vaak collega's die expertise hebben op andere gebieden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan de situatie dat de jeugdconsulent op huisbezoek gaat en tijdens het gesprek twijfelt of er nog zorg nodig is voor de ouders op het gebied van de Wmo of andere domeinen die in het leefzorgplan staan opgenomen. Dit is enkel aan de orde in de gevallen waarin tijdens het vraagverhelderingsgesprek niet duidelijk is of op nog een ander domein hulp nodig is. Aangezien deze situaties niet direct invloed hebben op toegang tot de jeugdhulp, maar wel invloed kunnen hebben op de jeugdige, worden de situaties apart behandeld.

4. Algemeen juridisch kader

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het algemeen juridisch kader. Dit algemene kader is in beginsel van toepassing, tenzij er specifieke wetgeving geldt. Deze specifieke wetgeving komt in hoofdstuk 5 aan de orde. Allereerst zullen kort de internationale regels worden besproken en vervolgens de nationale wetgeving, meer specifiek de Wbp.

4.2. Internationaal kader

Op internationaal niveau is ook het een en ander geregeld over het verwerken van gegevens. Zo zijn er verschillende internationale rechtsbronnen die voor dit adviesrapport, en dus voor de gemeente, van belang kunnen zijn. Hieronder zullen deze rechtsbronnen achtereenvolgens worden besproken. De rechtsbronnen die aan de orde komen zijn respectievelijk een verdrag, richtlijn en een nog in werking te treden verordening.

4.2.1. Verdrag van Straatsburg

Op 28 januari 1981 is te Straatsburg het *Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens* tot stand gekomen (hierna: Verdrag)¹¹. Nederland heeft op 21 januari 1988 het Verdrag ondertekend en op 24 augustus 1993 heeft Nederland het Verdrag officieel bekrachtigd. Vervolgens is het Verdrag op 1 december 1993 in werking getreden in Nederland. In totaal hebben 48 landen het Verdrag bekrachtigd. De werking van het Verdrag kan onder bepaalde voorwaarden door een verdragspartij worden beperkt of uitgebreid.

De werking van het Verdrag kan worden uitgebreid door de in het Verdrag vervatte regels ook van toepassing te verklaren op niet-natuurlijke personen en op het niet geautomatiseerd verwerken van persoonsgegevens¹². Daarnaast kunnen ook bepaalde categorieën gegevens worden uitgesloten van het Verdrag. Het Verdrag heeft geen rechtstreekse werking, maar de bepalingen kunnen wel een rol spelen bij de interpretatie van bepalingen die wel rechtstreekse werking hebben in de Nederlandse rechtsorde, zoals art. 8 EVRM. Inmiddels zijn veel vereisten en waarborgen uit het Verdrag door het EHRM onder art. 8 EVRM gebracht en daarmee hebben deze bepalingen een fundamentele basis gekregen¹³. Het Verdrag wordt daarom niet verder besproken. Art. 8 EVRM, waarin het recht op privé-, familie- en gezinsleven is vastgelegd, wordt niet nader uitgewerkt. De nationale wetgeving is namelijk gebaseerd op art. 8 EVRM en de nationale wetgeving kent in zoverre dezelfde waarborgen.

4.2.2. Privacyrichtlijn

Binnen de Europese Unie geldt er een Europese richtlijn¹⁴ (hierna: Privacyrichtlijn) met regels over het verwerken van persoonsgegevens. De Privacyrichtlijn is op 15 juni 1995 aangenomen door het Europees Parlement en op 24 juli 1995 door de Raad van de Europese Unie. De Privacyrichtlijn bouwt voort op het hiervoor besproken Verdrag van Straatsburg. In de Privacyrichtlijn staat beschreven dat de beginselen uit het Verdrag met de richtlijn worden verduidelijkt en versterkt. De Privacyrichtlijn heeft als doel om nationale wetgeving van de lidstaten op één lijn te

¹¹ *Trb.* 1998, 7.

¹² Artikel 3 *Trb.* 1998, 7.

¹³ Kranenborg & Verhey 2011, p. 14.

¹⁴ Richtlijn 95/46/EG.

krijgen¹⁵. Kenmerkend voor een richtlijn is dat het hierbij niet uitmaakt hoe de lidstaten uitvoering geven aan de richtlijn. Zolang de lidstaten in dit geval maar overeenkomstig de bepalingen van de Privacyrichtlijn de bescherming van de fundamentele rechten en vrijheden van natuurlijke personen waarborgen, in het bijzonder van het recht op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Zoals hiervoor omschreven kan het Verdrag ook van toepassing worden verklaard op niet-natuurlijke personen en op niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens. Nederland heeft ter uitvoering van de Privacyrichtlijn de Wbp van toepassing verklaard op de niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens die bedoeld zijn om in een bestand te worden opgenomen of daaruit afkomstig zijn. Niet-natuurlijke personen kunnen geen rechten ontleen aan de Wbp. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op een nog in werking te treden Europese verordening.

4.2.3. Europese verordening gegevensbescherming

Op het moment dat de Privacyrichtlijn in werking trad stond het internet nog in de kinderschoenen. De toen vastgestelde regels missen het vereiste niveau van harmonisatie en efficiëntie om het recht op bescherming van persoonsgegevens te waarborgen in de uitdagende digitale omgeving van vandaag. De Europese Commissie heeft daarom een algemene verordening gegevensbescherming (hierna: verordening) voorgesteld¹⁶. De huidige stand van zaken is dat op 14 april 2016 het Europees Parlement het voorstel van wet, in de tweede lezing, heeft goedgekeurd zonder wijzigingen. Op 4 mei 2016 is de verordening gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie. Hieruit volgt dat de verordening op 24 mei 2016 in werking treedt en dat de implementatietermijn twee jaar bedraagt. Hieronder worden de belangrijkste punten opgesomd waar bij inwerkingtreding rekening mee gehouden kan worden:

- Als er geen andere legale basis is voor de gegevensverwerking, moet er toestemming worden gevraagd voor datagebruik;
- Verzoeken van burgers om gegevens te wissen, moeten gehonoreerd worden;
- Het verlies van persoonsgegevens moet worden gemeld;
- Wanneer er nu nog geen functionaris gegevensbescherming is aangesteld, zal dit alsnog moeten gebeuren;
- Er moet privacybeleid geformuleerd worden in overeenstemming met de verordening¹⁷.

Met de huidige Wbp heeft de wetgever willen voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Privacyrichtlijn. Daarnaast voldoet de wet hiermee aan de opdracht uit art. 10 GW, namelijk dat de wetgever nadere regels moet stellen met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens (en bepaalde aspecten daarvan). Hierna wordt de Wbp besproken en zal per artikel worden aangegeven aan welke bepaling uit de Privacyrichtlijn dat artikel invulling geeft.

4.3. Nationaal kader

Het nationaal kader bestaat met name uit de Wbp. Voordat de Wbp inhoudelijk wordt beschreven zal eerst het toepassingsbereik worden besproken, zoals dit in art. 2 Wbp is opgenomen. Om de Wbp vervolgens inhoudelijk te bespreken is het noodzakelijk dat een aantal begrippen, die in art. 1 Wbp staan opgenomen, worden

¹⁵ Kranenborg & Verhey 2011, p. 40.

¹⁶ 'E120003', Eerste Kamer der Staten-Generaal, Eerstekamer.nl (zoek op: E120003).

¹⁷ J. van der Wijst, 'Nieuwe EU Privacyverordening', *Bogaerts & Groenen advocaten*, bgadvocaten.nl (zoek op: *privacyverordening*); 'Digitale gegevensbescherming', *Europa decentraal* 6 februari 2013, europadecentraal.nl (zoek op: *digitale gegevensbescherming*).

toegelicht. Artikelen 6, 7, 8, 9 en 11 Wbp worden achtereenvolgens besproken, aangezien dit de algemene voorwaarden zijn voor het verwerken van persoonsgegevens. Hierna worden artikelen 16, 21 en 23 Wbp besproken aangezien die artikelen specifiek van belang zijn voor het verwerken van gezondheidsgegevens. Als laatste worden nog artikelen 12 lid 2, 21 lid 2, 27 lid 2 en 33 Wbp besproken. Deze gaan over de geheimhoudings-, meldings-, en informatieplicht.

4.3.1. Toepassingsbereik Wbp

In art. 2 Wbp (art. 3 Privacyrichtlijn) wordt ingegaan op het toepassingsbereik van de Wbp. Art. 2 lid 1 Wbp regelt in welke gevallen de wet wel van toepassing is en lid 2 en 3 wanneer de wet niet van toepassing is. Art. 2 lid 1 Wbp regelt dat de wet van toepassing is op de geheel of gedeeltelijk geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, alsmede de niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens die in een bestand zijn opgenomen of die bestemd zijn om daarin te worden opgenomen. Om vast te stellen of aan dit artikel wordt voldaan moeten een aantal begrippen worden verduidelijkt zoals 'persoonsgegevens', 'verwerking' en 'bestand'. Deze begrippen worden omschreven in art. 1 Wbp (art. 2 Privacyrichtlijn).

Persoonsgegevens

In art. 1 onderdeel a Wbp wordt het begrip 'persoonsgegevens' nader omschreven. Een persoonsgegeven is *elk gegeven betreffende een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon*. Er is al snel sprake van 'geïdentificeerde of identificeerbare' op het moment dat de ouders en/of jeugdige bij naam en toenaam worden genoemd. Wanneer enkel de medische situatie wordt besproken is het de vraag of dit is terug te leiden tot de ouders en/of jeugdige in kwestie. Dit is afhankelijk van de inspanning die moet worden verricht om de identiteit vast te kunnen stellen. Wanneer dit geen onevenredige inspanning kost betreft het een persoonsgegeven. De inspanning moet worden beoordeeld aan de hand van de middelen die degene die over de gegevens beschikt voorhanden heeft om de identiteit te kunnen vast te stellen¹⁸.

Verwerken en verstrekken

Art. 1 onderdeel b Wbp definieert het begrip 'verwerken'. In dit artikel staan verschillende voorbeelden van verwerkingshandelingen, zoals 'ordenen', 'bewaren', 'raadplegen', 'samenbrengen' en 'verstrekken'. De verwerkingshandeling die in dit adviesrapport centraal staat is het 'verstrekken'. Het begrip 'verstrekken' is nader gedefinieerd in artikel 1 onderdeel n Wbp. Het wordt gedefinieerd als *'het bekend maken of ter beschikking stellen van persoonsgegevens'*. Dit kan mondeling, schriftelijk of langs elektronische weg gebeuren¹⁹. Binnen de gemeente Venray worden persoonsgegevens vooral mondeling gedeeld. De afstemming tussen jeugdconsulenten, leerplichtambtenaren, gezinscoaches en collega's van andere domeinen vindt namelijk mondeling plaats.

Bestand

Het laatste begrip dat moet worden toegelicht voordat de Wbp van toepassing kan worden verklaard is het begrip 'bestand'. Dit begrip staat gedefinieerd in art. 1 onderdeel c Wbp. Het begrip moet volgens het artikel aan drie criteria voldoen. Allereerst moet het een *gestructureerd geheel* zijn. Binnen gemeente Venray kan met betrekking tot het verwerken van gegevens gesproken worden van een gestructureerd geheel, aangezien de gegevens worden ingevoerd in een systeem waar alle hulpvragen handmatig worden ingevoerd. Deze hulpvragen, ook wel

¹⁸ Kranenborg & Verhey 2011, p. 62.

¹⁹ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 68 (MvT).

meldingen genoemd, worden onderzocht om te beoordelen of de gemeente mogelijk moet compenseren. Daarnaast moet het gestructureerd geheel *volgens bepaalde criteria toegankelijk* zijn. Hieraan wordt voldaan aangezien de personen binnen de gemeente die de meldingen moeten oppakken allemaal in het systeem kunnen. Als laatste dient het gestructureerd geheel betrekking te hebben op *meerdere personen*. Aan deze laatste eis wordt voldaan aangezien het systeem meldingen bevat van alle inwoners binnen de gemeente Venray die een hulpvraag hebben ingediend.

De gegevens die in het kader van dit onderzoek belangrijk zijn worden handmatig in een systeem ingevoerd en vervolgens hebben de personen betrokken bij de uitvoering inzage in dit systeem. Het is dus een niet geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens die in een bestand worden opgenomen. In art. 2 lid 2 en 3 Wbp staat beschreven in welke gevallen de Wbp niet van toepassing is. Geen van de situaties die daar staan beschreven kunnen van toepassing worden verklaard op de gegevensverwerking die in dit adviesrapport centraal staat. Vanwege de omvang van art. 2 lid 2 en 3 Wbp is het wetsartikel niet opgenomen in het adviesrapport.

In deze paragraaf zijn een aantal begrippen toegelicht die noodzakelijk zijn om te beoordelen of de Wbp van toepassing is. Nu geconcludeerd kan worden dat de Wbp van toepassing is op de gegevensverwerking die in dit adviesrapport centraal staat, wordt in de volgende paragraaf ingegaan op de overige belangrijke begrippen uit de Wbp.

4.3.2. Begrippen

In deze paragraaf komen enkele begrippen aan de orde die noodzakelijk zijn om bepalingen uit de Wbp verder toe te lichten. In art. 1 Wbp kunnen de volgende begrippen worden onderscheiden:

Betrokkene

Het begrip 'betrokkene' staat omschreven in art. 1 onderdeel f Wbp. Overeenkomstig art. 1 onderdeel f Wbp is de betrokkene *degene op wie een persoonsgegeven betrekking heeft*. Binnen de jeugdhulp zal dit veelal een van de ouders en/of jeugdige zijn.

Verantwoordelijke

In art. 1 onderdeel d Wbp wordt het begrip 'verantwoordelijke' nader toegelicht. De verantwoordelijke is *de natuurlijke persoon, rechtspersoon of ieder ander die of het bestuursorgaan dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van de persoonsgegevens vaststelt*. Dit betreft degene die in juridische zin bevoegd is het doel en de middelen voor de verwerking vast te stellen. Het gaat dus niet om degene die middels mandaat of volmacht de zeggenschap in feitelijke zin door anderen kan laten uitoefenen²⁰. In de publieke sector geldt het bevoegde bestuursorgaan als verantwoordelijke²¹. Op grond van art. 2.3 Jeugdwet is het college van burgemeester en wethouders (hierna: college) hiervoor verantwoordelijk.

Ontvanger

In art. 1 onderdeel h Wbp wordt het begrip 'ontvanger' omschreven als *degene aan wie de persoonsgegevens worden verstrekt*. Dit kan personen zowel binnen als buiten de organisatie betreffen²². Oftewel, binnen het integraal werken is dit degene waar de informatie aan wordt verstrekt. Dit kan de gezinscoach, leerplichtambtenaar, jeugdconsulent of een collega van een ander domein zijn.

²⁰ Kranenborg & Verhey 2011, p. 76.

²¹ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 55-57 (MvT).

²² Kranenborg & Verhey 2011, p. 80.

Vanaf de volgende paragraaf zal ingegaan worden op de eisen die de Wbp stelt aan de gegevensverwerking. Hierna komt als eerste de behoorlijke en zorgvuldige verwerking op grond van art. 6 Wbp aan de orde.

4.3.3. Behoorlijke en zorgvuldige verwerking

In art. 6 Wbp (art. 6 lid 1 sub a Privacyrichtlijn) staat dat persoonsgegevens in overeenstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze worden verwerkt. Art. 7 tot en met 15 Wbp geven nader invulling aan dit algemene uitgangspunt. Het begrip 'wet' heeft niet alleen betrekking op de Wbp, maar ook op andere wetgeving waarin bepalingen zijn opgenomen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens. Bij de invulling van het begrip 'zorgvuldig' kan in voorkomende gevallen worden aangesloten bij de zorgvuldigheidsnorm uit art. 6:162 BW, evenals het zorgvuldigheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur²³. Het doel waarmee persoonsgegevens worden verzameld, en vervolgens verwerkt, moet ook aan verschillende eisen voldoen. Deze eisen komen in de volgende paragraaf aan de orde.

4.3.4. Specifiek omschreven doelen

Art. 7 Wbp (art. 6 lid 1 sub b Privacyrichtlijn) bepaalt dat persoonsgegevens voor *welbepaalde (1), uitdrukkelijk omschreven (2) en gerechtvaardigde doeleinden (3)* worden verzameld.

1. Welbepaald: De doelomschrijving moet duidelijk zijn, niet zo vaag of ruim dat zij tijdens het verzamelproces geen kader kan bieden voor toetsing of de gegevens nodig zijn voor het doel. Het doel mag dan ook niet in de loop van het verzamelproces worden geformuleerd²⁴.
2. Uitdrukkelijk omschreven: De verantwoordelijke moet het doel waarmee hij gegevens verwerkt omschrijven. Het verzamelen van gegevens over willekeurige burgers voor een doel dat mogelijk in de toekomst relevant zal zijn, is hierbij in beginsel niet toegestaan²⁵.
3. Gerechtvaardigd: Van gerechtvaardigde doelen kan alleen sprake zijn als deze met inachtneming van art. 8 Wbp kunnen worden bereikt. Indien op grond van artikel 8 kan worden gesproken van een 'gerechtvaardigd doeleinde' is daarmee voldaan aan het vereiste van artikel 7 Wbp²⁶.

Aangezien in dit rapport verschillende partijen centraal staan, met allemaal verschillende juridische kaders, zijn er ook verschillende doelen. Het is belangrijk om deze doelen helder te hebben, omdat dan in de volgende paragrafen beter gefilterd kan worden welke informatie van toepassing is en welke niet. In het kader van de toegang tot de jeugdhulp kunnen op grond van art. 2.3 jo. art. 7.4.1 Jeugdwet gegevens worden verwerkt. Deze situatie is van toepassing op de jeugdconsulent. Daarnaast is in art. 7.3.8 Jeugdwet een verplichting opgenomen voor de jeugdhulpverlener om een dossier in te richten met betrekking tot de verlening van jeugdhulp. Met dit doel worden de gegevens verwerkt die de gezinscoach nodig heeft bij de hulpverlening. De leerplichtambtenaar is overeenkomstig art. 16 lid 1 Leerplichtwet belast met het toezicht houden op de naleving van de leerplichtwet. In dat kader pakken zij schoolverzuim aan. Het doel waarmee gegevens worden verwerkt door de leerplichtambtenaar is het aanpakken van schoolverzuim. Nu de doelen waarmee partijen gegevens verstrekken duidelijk zijn, kan in de volgende paragraaf de rechtmatigheid van de gegevensverwerking worden beoordeeld.

²³ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 77-78 (MvT).*

²⁴ De Vries 2009.

²⁵ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 6, p. 34 (NV).*

²⁶ 'Artikel 7 Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 7*).

4.3.5. Rechtmatigheid gegevensverwerking

Art. 8 Wbp bevat een limitatieve opsomming van de gronden die een gegevensverwerking rechtvaardigen. Elke gegevensverwerking of categorie van gegevensverwerkingen moet gebaseerd zijn op ten minste één van de situaties uit art. 8 Wbp (art. 7 Privacyrichtlijn). De situaties die mogelijk van toepassing zijn op de gegevensuitwisseling tussen de partijen betrokken bij de uitvoering zijn sub a, c en e. Hieronder wordt duidelijk waarom:

a. Ondubbelzinnige toestemming

Een van de gronden die gegevensverwerking rechtvaardigen staat opgenomen in art. 8 sub a Wbp. Hierin staat dat persoonsgegevens slechts worden verwerkt als de betrokkene voor de verwerking zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend. De toestemming hoeft niet schriftelijk te worden verleend. Al met al moet deze toestemming:

- in vrijheid zijn gegeven en mag deze niet onder druk tot stand zijn gekomen;
- niet algemeen van aard zijn, maar specifiek gericht op een concrete verwerking of categorie van verwerkingen;
- zijn gegeven op basis van informatie die met het oog op een goede oordeelsvorming door de betrokkene als toereikend moet worden beschouwd²⁷.

Aan de hierboven genoemde eisen kan niet worden voldaan, aangezien er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie en de toestemming daarmee niet vrij kan worden gegeven. Hierdoor kan art. 8 lid 1 sub a Wbp niet de grondslag zijn voor de verwerking van persoonsgegevens. Ook als de gemeente bij de uitvoering van publiekrechtelijke taken nadrukkelijk zou aangeven dat het weigeren van toestemming geen gevolgen zal hebben voor het in aanmerking komen voor een door betrokkene gewenste voorziening, neemt dat de afhankelijkheid van de burger ten opzichte van de gemeente niet voldoende weg²⁸. Wanneer sprake is van het verwerken van gevoelige gegevens worden aan de toestemming strengere eisen gesteld, maar ook deze toestemming zal niet aan de 'basisvereisten' zoals hierboven omschreven kunnen voldoen. Dit wordt in paragraaf 5.3.1 verder toegelicht.

c. Wettelijke verplichting

In art. 8 lid 1 sub c Wbp staat dat persoonsgegevens slechts worden verwerkt als de gegevensverwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke onderworpen is. Met wettelijke verplichting wordt bedoeld op iedere verplichting die bij of krachtens een algemeen verbindend voorschrift wordt opgelegd. De wettelijke verplichting hoeft niet een uitdrukkelijke opdracht tot gegevensverwerking te bevatten. Voldoende hierbij is dat de gegevensverwerking voor de uitvoering van de wettelijke verplichting noodzakelijk is²⁹. Een verwerking van persoonsgegevens is *noodzakelijk* voor de uitvoering van een wettelijke verplichting als zonder de verwerking van de gegevens de uitvoering van de wettelijke verplichting redelijkerwijs niet mogelijk is. De wettelijke verplichting rechtvaardigt uiteraard slechts de verwerking van die gegevens die noodzakelijk zijn om aan de wettelijke verplichting te voldoen³⁰. Deze situatie is belangrijk voor de gegevensverwerking door een gezinscoach. De gezinscoach is namelijk verplicht om een dossier in te richten over de verlening van de jeugdhulp op grond van art. 7.3.8 Jeugdwet. De AP geeft in een recent adviesrapport art. 7.3.8 Jeugdwet als voorbeeld

²⁷ Kranenburg & Verhey 2011, p. 85.

²⁸ Brief van de AP aan staatssecretarissen VWS en V&J, 30 oktober 2014, p. 5.

²⁹ Kranenburg & Verhey 2011, p. 86.

³⁰ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 82-83 (MvT).

voor een wettelijke verplichting zoals genoemd in art. 8 sub c Wbp³¹.

e. Goede vervulling publiekrechtelijke taak

Op grond van art. 8 sub e Wbp worden persoonsgegevens slechts verwerkt als de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door het desbetreffende bestuursorgaan dan wel het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt. In een aantal gevallen zal in de sfeer van de publieke sector de gegevensverwerking kunnen worden gebaseerd op artikel 8, onder c. Dit artikel is van toepassing wanneer gegevensverwerking noodzakelijk is om een wettelijke verplichting na te komen. Niet alle gegevensverwerkingen van de overheid zijn echter terug te voeren op een verplichting tot gegevensverwerking krachtens een wettelijk voorschrift. Een gegevensverwerking ter vervulling van een publiekrechtelijke taak kan immers eveneens geschieden zonder dat daaraan een wettelijke verplichting ten grondslag ligt. De gemeente heeft de publiekrechtelijke taak om te voorzien in de toegang tot de jeugdhulp, en om in het kader daarvan gegevens te verwerken, op grond van art. 2.3 jo. art. 7.4.1 lid 2 Jeugdwet. De artikelen uit de Jeugdwet kunnen niet als een wettelijk voorschrift worden aangemerkt, vanwege het feit dat wordt gezegd dat de gemeente de verantwoordelijke is. De bepalingen hebben geen dwingend karakter. Dit houdt in dat de rechtvaardiging het best op grond van art. 8 sub e Wbp kan worden gebaseerd. Dit blijkt ook uit een advies van de AP aan de staatssecretaris. Hierin wordt aangegeven dat dit artikel onder andere ziet op het uitvoeren van taken op het gebied van toegangverlening tot voorzieningen en beleid. Het artikel biedt uitdrukkelijk geen grondslag voor de verwerking van gegevens bij de daadwerkelijke hulpverlening op grond van de Jeugdwet en ook niet voor het integraal uitvoeren van publiekrechtelijke taken in het sociaal domein³². Toegangmedewerkers mogen op grond van art. 2.3 Jeugdwet wel gegevens over jeugdigen of hun ouders uitwisselen met andere professionals die helpen bij onder andere het adviseren, bepalen en het inzetten van jeugdhulp voor de desbetreffende jeugdige of zijn ouders³³. Hierbij valt te denken aan gedragsdeskundigen of een deskundige op het gebied van taalproblemen. Hier wordt uitdrukkelijk niet de integrale gegevensverwerking bedoeld. Art. 8 sub e Wbp is ook van belang voor de leerplichtambtenaar. De leerplichtambtenaar is belast met het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet. Deze bevoegdheid heeft de leerplichtambtenaar middels attributie verkregen (art. 16 lid 1 Leerplichtwet). Attributie houdt in dat een publiekrechtelijke bevoegdheid wordt toebedeeld en gecreëerd. De wet bepaalt dat het college ambtenaren aanwijst die belast zijn met het toezicht op de naleving. De leerplichtambtenaar voert vervolgens die publiekrechtelijke taak uit. In dit kader is art. 8 sub e Wbp van toepassing voor de leerplichtambtenaar.

4.3.6. Verenigbaar gebruik

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan het verwerken van gegevens (on)verenigbaar met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen. In art. 9 lid 1 Wbp (art. 6 lid 1 sub b Privacyrichtlijn) is hierover geregeld dat persoonsgegevens niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor ze zijn verkregen. Als het doel op grond van art. 7 en 8 Wbp is vastgesteld blijkt uit artikel 9 dat de gegevens niet verder mogen worden verwerkt als dit gebeurt op een wijze die 'onverenigbaar' is met het doel waarvoor de gegevens zijn verkregen. De verantwoordelijke wordt in zijn vrijheid om te verwerken beperkt door het specifieke doel waarvoor de betreffende gegevens zijn verzameld en verwerkt.

³¹ *Juridisch kader*, Autoriteit Persoonsgegevens, bijlage 1 bij *De rol van toestemming in het sociaal domein* 2015, p.5.

³² Brief van de AP aan staatssecretarissen VWS en V&J, 30 oktober 2014, p. 4.

³³ Simons 2015, p.2.

Uit artikel 9 vloeit voort dat gegevens ook voor andere doeleinden mogen worden gebruikt, mits die andere doeleinden met het oorspronkelijke doel niet 'onverenigbaar' zijn. Met 'verdere verwerking' wordt bedoeld op gebruik van persoonsgegevens die al eerder voor een bepaald doel zijn verzameld en vastgelegd (secundair gebruik). Zodanig gebruik kan bestaan uit een of meer verschillende soorten verwerkingshandelingen. In het bijzonder valt te denken aan verstrekkingen aan personen van binnen of buiten de organisatie van de verantwoordelijke. Dit adviesrapport richt zich met name op het verstrekken van gegevens binnen de organisatie, met uitzondering van de gezinscoaches. Aldus regelt artikel 9 de toelaatbaarheid van verwerkingen die in eerste instantie niet of slechts zijdelings door de verantwoordelijke waren beoogd³⁴. Oftewel, wanneer er gegevens worden uitgewisseld waardoor niet of slechts zijdelings de toegang tot de jeugdhulp wordt beoogd, moet worden beoordeeld of deze gegevensuitwisseling onverenigbaar is. Of een verwerking onverenigbaar is moet worden beoordeeld aan de hand van de volgende aandachtspunten:

Verwantschap tussen het doel van de beoogde verwerking en het doel waarvoor de gegevens zijn verkregen (artikel 9 lid 2 sub a Wbp)
Naarmate een nauwere verwantschap bestaat tussen het oorspronkelijke doel en het doel waarvoor de verantwoordelijke de gegevens zou willen verwerken, zal het gebruik eerder de toets van 'verenigbaar gebruik' doorstaan dan wanneer een verder verwijderd verband tussen de doelen bestaat³⁵. Het gaat om de verenigbaarheid tussen het gebruik en de doeleinden waarvoor de gegevens eerder zijn verzameld ongeacht wie de gegevens verwerkt³⁶.

De aard van de desbetreffende gegevens (artikel 9 lid 2 sub b Wbp)
Hoe 'gevoeliger' een gegeven, des te minder snel mag worden aangenomen dat er sprake is van verenigbaar gebruik wanneer bij verwerking wordt afgeweken van het oorspronkelijke doel³⁷. Daarbij valt met name te denken aan de persoonsgegevens als bedoeld in art. 16 Wbp, die naar hun aard als gevoelig kunnen worden aangemerkt. Daarnaast kunnen gegevens gevoelig zijn door de context waarin zij worden gebruikt³⁸. Op het moment dat gegevens betreffende de gezondheid worden uitgewisseld moet hier dus extra aandacht aan worden besteed, aangezien het dan gevoelige gegevens betreft op grond van art. 16 Wbp. Dit wordt in paragraaf 4.3.8. verder uitgewerkt.

De gevolgen van de beoogde verwerking voor de betrokkene (artikel 9 lid 2 sub c Wbp)

Worden de gegevens gebruikt als basis voor mogelijke beslissingen ten aanzien van de betrokkene (bijvoorbeeld acceptatiebeleid van verzekeraars) dan is het gebruik eerder 'onverenigbaar', dan wanneer de gegevens worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek of voor toezending van reclameboodschappen.

De wijze waarop de gegevens zijn verkregen (artikel 9 lid 2 sub d Wbp)
Wanneer de gegevens buiten de betrokkene om zijn verkregen en worden verwerkt tot een specifiek voor de persoon geldend profiel, zonder dat die persoon daar op

³⁴ Kranenborg & Verhey 2011, p. 92-93.

³⁵ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 90 (MvT).

³⁶ 'Artikel 9 lid 2 sub a Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 9 lid 2 sub a*).

³⁷ De Vries 2009.

³⁸ Kranenborg & Verhey 2011, p. 94.

enigerlei wijze bij is betrokken, is eerder sprake van onverenigbaar gebruik dan wanneer de gegevens van de betrokkene zelf zijn verkregen³⁹.

De mate waarin jegens de betrokken wordt voorzien in passende waarborgen
Welke waarborgen passend zijn zal per concreet geval moeten worden beoordeeld. Het kan zijn dat de betrokkene over het voorgenomen gebruik wordt geïnformeerd, dan wel - een stap verder - in de gelegenheid wordt gesteld om zijn zienswijze hieromtrent te geven. De meest vergaande variant zou zijn indien aan de betrokkene voor het betreffende gebruik om toestemming wordt gevraagd⁴⁰. Oftewel, wanneer er uitwisseling plaatsvindt tussen twee partijen zonder daarbij de toegang tot de jeugdhulp te beogen kan hiervoor beter toestemming worden gevraagd aan de ouders en/of jeugdige.

De bovenstaande punten zijn samengevoegd tot een beoordelingskader in bijlage 3.

Verdere verwerking bij geheimhouding

Art. 9 lid 4 Wbp voorziet in regels over de specifieke situatie dat sprake is van een geheimhoudingsplicht. In het kader van de verdere verwerking van persoonsgegevens regelt het artikel dat verdere verwerking achterwege blijft voor zover een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift daaraan in de weg staat. De bepaling stelt buiten twijfel dat een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift niet terzijde kan worden geschoven door het bepaalde in art. 8 Wbp. Of er sprake is van een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift bij een van de partijen komt in het volgende hoofdstuk aan de orde.

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de kwaliteit van de persoonsgegevens alvorens deze worden verwerkt. Daarnaast komt de inspanningsverplichting die op de verantwoordelijke rust aan de orde.

4.3.7. Kwaliteit van de gegevens

Op grond van art. 11 lid 1 Wbp (art. 6 lid 1 sub c Privacyrichtlijn) mogen persoonsgegevens slechts worden verwerkt als de gegevens *toereikend (1), ter zake dienend (2) en niet bovenmatig (3)* zijn.

1. Toereikend: Dit voorschrift beoogt te waarborgen dat de verantwoordelijke een compleet, juist beeld van de betrokkene heeft.
2. Ter zake dienend: Dit dwingt tot een toets aan het doel waarvoor de gegevens worden verwerkt. Uitgaande van het doel van de verwerking mogen niet meer details over de persoon worden verwerkt dan noodzakelijk is⁴¹.
3. Niet bovenmatig: Er kan sprake zijn van gegevens die gelet op het doel van de verwerking wel ter zake doen, maar die bovenmatig zijn. Met andere woorden: de verantwoordelijke kan ook met minder gegevens het doel van de verwerking realiseren⁴².

In bovenstaande eisen zijn de begrippen proportionaliteit en subsidiariteit te herkennen. Proportionaliteit houdt in dat de verwerking in verhouding moet staan tot het beoogde doel. Het beoogde doel moet zwaarder wegen dan het belang dat door de verwerking wordt aangetast. Subsidiariteit houdt in dat het doel waarvoor de gegevens worden verwerkt in redelijkheid niet op een andere, voor de ouders en/of

³⁹ 'Artikel 9 lid 2 sub d Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 9 lid 2 sub d*).

⁴⁰ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 91 (MvT)*.

⁴¹ De Vries 2009.

⁴² *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 96 (MvT)*.

jeugdige minder nadelige wijze kan worden verwezenlijkt⁴³. Het is belangrijk dat bij iedere gegevensverwerking een afweging plaatsvindt

Inspanningsverplichting

Naast de kwaliteitseisen die gesteld worden aan de persoonsgegevens voorafgaand aan de verwerking regelt artikel 11 lid 2 Wbp een inspanningsverplichting voor de verantwoordelijke. De verantwoordelijke moet overeenkomstig art. 11 lid 2 Wbp de nodige maatregelen treffen zodat de persoonsgegevens, gelet op de doeleinden waarvoor deze zijn verzameld of vervolgens worden verwerkt, juist en nauwkeurig zijn. Op de verantwoordelijke rust hiermee een inspanningsverplichting: van de verantwoordelijke kan niet worden verwacht dat hij instaat voor de juistheid en nauwkeurigheid van de persoonsgegevens. De term 'nodige maatregelen' ziet op maatregelen die in redelijkheid van de verantwoordelijke kunnen worden gevergd. Aangenomen wordt dat de soort van de gegevens die onderwerp van verwerking zijn, de stand van de techniek en de kosten die met de maatregelen gepaard gaan, grenzen stellen aan de te nemen maatregelen⁴⁴. In de praktijk worden de gegevens vastgelegd aan de hand van de informatie die de ouders en/of jeugdige verstrekken bij de melding en vervolgens wordt hier nog onderzoek naar gedaan. Door het onderzoek wordt de informatie vervolgens geverifieerd.

In de volgende paragraaf wordt ingegaan op de eisen die gelden voor het verwerken van bijzondere gegevens, meer specifiek gevoelige gegevens.

4.3.8. Verwerken van gevoelige gegevens

De gegevens die worden verwerkt binnen de jeugdhulp hebben een gevoelig karakter, vanwege het feit dat het vaak kwetsbare, minderjarige kinderen betreffen en veelal de gezondheid van de kinderen. Hoofdstuk 2 paragraaf 2 van de Wbp ziet op het verwerken van bijzondere gegevens. Art. 16 Wbp (art. 8 Privacyrichtlijn) definieert de bijzondere gegevens en verbiedt in beginsel verwerking daarvan. Artikel 17 tot en met 22 zijn uitzonderingen op dit verbod. Artikel 23 regelt vervolgens een algemene uitzonderingsbepaling die geldt voor de verwerking van alle bijzondere gegevens en komt dus bovenop de specifieke uitzonderingen van art. 17 tot en met 22 Wbp. Het is belangrijk om op te merken dat wanneer een uitzondering van toepassing is dat dan het verbod wordt opgeheven, maar de verwerking moet nog steeds de algemene toets doorstaan die geldt voor de verwerking van persoonsgegevens (art. 6-15 Wbp)⁴⁵.

Art. 16 Wbp luidt als volgt: *De verwerking van persoonsgegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven, alsmede persoonsgegevens betreffende het lidmaatschap van een vakvereniging is verboden behoudens het bepaalde in deze paragraaf.* Voor dit adviesrapport is met name de categorie 'gezondheid' van belang, aangezien dit de categorie is die hoofdzakelijk van toepassing is op de verwerking die plaatsvindt binnen de gemeente Venray in het kader van integraal werken. Het kan wel eens voorkomen dat ook andere bijzondere gegevens worden gedeeld, maar dit is slechts sporadisch.

Gezondheidsgegevens

In het kader van de gezondheid is art. 21 Wbp (art. 8 lid 2 sub b en lid 3 Privacyrichtlijn) van belang. Dit artikel ziet namelijk op het verwerken van

⁴³ 'CBP adviseert over gebruik extra persoonsgegevens minderjarige in rechtszaak', *Autoriteit Persoonsgegevens* 11 april 2012, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *persoonsgegevens minderjarige*).

⁴⁴ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 97 (MvT).

⁴⁵ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 100-102 (MvT).

persoonsgegevens omtrent de gezondheid. Daarnaast moet duidelijk worden wat onder deze gezondheidsgegevens moet worden verstaan. Het begrip 'gezondheid' moet ruim worden opgevat; het omvat alle gegevens die de geestelijke of lichamelijke gezondheid van een persoon betreffen⁴⁶. Op grond van art. 16 Wbp mogen deze gezondheidsgegevens in beginsel niet worden verwerkt, echter art. 21 Wbp kent specifieke uitzonderingsgronden. Geen van deze uitzonderingsgronden is aan de orde. Art. 23 Wbp daarentegen kent ook nog algemene uitzonderingsgronden die gelden voor alle bijzondere gegevens. De enige uitzonderingsgrond die relevant is voor dit adviesrapport is art. 23 lid 1 sub a Wbp (art. 8 lid 2 onderdeel a Privacyrichtlijn). Hierin staat dat de bijzondere gegevens, genoemd in artikelen 17 tot en met 22 Wbp, toch verwerkt mogen worden wanneer dit geschiedt met uitdrukkelijke toestemming van de betrokkene. Met het begrip 'uitdrukkelijke' toestemming is een aanscherping beoogd ten opzichte van de toestemmingseis uit art. 8 sub a Wbp. Bij 'ondubbelzinnige toestemming' dient elke twijfel te zijn uitgesloten over de vraag of de betrokkene zijn toestemming heeft gegeven en voor welke specifieke verwerkingen deze toestemming geldt. Naast de eisen die gelden voor art. 8 sub a Wbp moet de toestemming dus nog aan extra eisen voldoen. Echter, de toestemming op grond van art. 8 sub a Wbp kon geen doorgang vinden vanwege het vereiste dat de toestemming 'vrij' moet worden gegeven. In dit geval gaat het nog steeds om een rechtvaardiging voor de verwerking van (bijzondere) gegevens waarbij, in ieder geval bij de jeugdconsulent, sprake is van een afhankelijkheidsrelatie. Dus de rechtvaardiging voor de verwerking van persoonsgegevens kan niet op grond van art. 8 sub a Wbp. Echter, zolang de rechtvaardiging op grond van art. 8 sub c of e Wbp geldt, kunnen hiermee ook de bijzondere gegevens worden verwerkt als dit nodig is voor de toegang tot de jeugdhulp.

Naast art. 21 Wbp vormen de bepalingen in Boek 7, titel 7, afdeling 5 van het Burgerlijk Wetboek, ook wel de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst genoemd (hierna: WGBO), een implementatie van art. 8 lid 3 Privacyrichtlijn. Deze bepalingen zijn een aanvulling op de bepalingen van de Wbp en zijn ook van toepassing op de verwerking van gezondheidsgegevens⁴⁷. Echter, geen van de partijen die deelnemen aan het integraal werken binnen de jeugdhulp zijn hulpverleners die in het kader van een geneeskundig beroep geneeskundige handelingen uitoefenen zoals de WGBO voorschrijft. Om die reden zal de WGBO binnen dit onderzoeksrapport niet verder aan bod komen en hier hoeft op het gebied van privacy geen rekening mee gehouden te worden.

4.3.9. Geheimhouding

Art. 12 lid 2 Wbp kent een geheimhoudingsplicht voor een ieder die handelt onder het gezag van de verantwoordelijke voor zover deze toegang heeft tot persoonsgegevens, mits deze niet al een geheimhoudingsplicht uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift heeft. Art. 21 lid 2 Wbp kent een geheimhoudingsplicht voor de verantwoordelijke zelf. In dit adviesrapport zal dus vooral de geheimhoudingsplicht uit artikel 12 Wbp van belang zijn, voor zoverre geen geheimhouding uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift geldt. Het gaat namelijk om de secundaire verwerking door ondergeschikten van de verantwoordelijke en niet de verantwoordelijke zelf. In beginsel kan slechts een uitdrukkelijke wettelijke verplichting op de geheimhoudingsplicht een inbreuk maken. Daarnaast kan op grond van art. 12 lid 2 Wbp de geheimhouding worden doorbroken voor zover uit de taak van de betreffende persoon de noodzaak tot mededeling voortvloeit. Of een noodzaak tot mededeling aanwezig is, wordt bepaald door de

⁴⁶ Kranenborg & Verhey 2011, p. 94.

⁴⁷ Kranenborg & Verhey 2011, p. 110.

verantwoordelijke onder wiens gezag of in wiens opdracht de persoon werkzaam is. Uiteraard is deze bevoegdheid evenmin onbegrensd. De verantwoordelijke is immers op zijn beurt gehouden aan regels inzake doelbinding en verenigbaar gebruik⁴⁸. Oftewel, ook al kan de geheimhoudingsplicht worden doorbroken dan moet alsnog aan de hiervoor genoemde algemene vereisten worden voldaan. Dit houdt in dat er evengoed een zorgvuldige afweging dient plaats te vinden.

4.3.10. Meldingsplicht

Art. 27 Wbp beschrijft in welke gevallen er melding moet worden gedaan van de gegevensverwerking bij de AP. Art. 27 lid 2 Wbp ziet op de niet geautomatiseerde gegevensverwerking. Zoals al eerder omschreven staat in dit adviesrapport de niet geautomatiseerde gegevensverwerking centraal. Art. 27 lid 2 Wbp beschrijft dat melding moet worden gedaan van niet geautomatiseerde gegevensverwerking wanneer voorafgaand onderzoek nodig is. Of een dergelijk onderzoek nodig is, staat omschreven in art. 31 lid 1 Wbp. In dit artikel worden drie gevallen omschreven, maar al deze gevallen zijn niet van toepassing op de gegevensverwerking die in dit adviesrapport centraal staat. Zo worden er geen persoonsnummers verwerkt in strijd met het doel. Ook wordt er geen eigen onderzoek gedaan zonder betrokkene te informeren. Daarnaast worden er ook geen strafrechtelijke gegevens verwerkt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat geen voorafgaand onderzoek nodig is en daardoor hoeft er geen melding gedaan te worden van de verwerking bij de AP. Het feit dat door de leerplichtambtenaar geen melding gedaan hoeft te worden van de verwerking kan gebaseerd worden op het Vrijstellingsbesluit Wbp. In het Vrijstellingsbesluit Wbp staan verschillende gevallen waarin geen melding gedaan hoeft te worden. In dit Vrijstellingsbesluit staat in artikel 20 lid 1 dat geen melding gedaan hoeft te worden als er uitvoering wordt gegeven aan de Leerplichtwet. De leerplichtambtenaren zijn belast met het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet. Deze bevoegdheid hebben ze op grond van de Leerplichtwet en hiermee voeren ze dus de Leerplichtwet uit. Oftewel, geen van de partijen hoeft melding te doen van de verwerking.

4.3.11 Informatieplicht

In art. 33 en 34 Wbp is de informatieplicht vastgelegd. Dit is een plicht tot informatieverstrekking van de verantwoordelijke aan de betrokkene. Artikel 33 beschrijft de situatie waarbij de gegevens die worden vastgelegd afkomstig zijn van betrokkene zelf. Artikel 34 beschrijft de situatie waarbij de gegevens niet door betrokkene zelf zijn verstrekt en vervolgens worden vastgelegd. In het jeugdhulpproces binnen de gemeente, en dus binnen dit adviesrapport, is enkel de situatie uit art. 33 Wbp van belang. Binnen het jeugdhulpproces worden namelijk geen gegevens over betrokkene vastgelegd die niet door betrokkene zelf zijn verstrekt. De betrokkene moet worden geïnformeerd voorafgaand aan het moment dat de gegevens feitelijk worden verkregen. De informatie moet op zo een manier worden verstrekt dat de betrokkene daadwerkelijk over de informatie beschikt. Dit kan zowel mondeling, schriftelijk als elektronisch. Wanneer een folder aan betrokkene is verstrekt met daarin een toelichting op de gegevensverwerking, staat daarmee vast dat de betrokkene geïnformeerd is⁴⁹. In art. 33 lid 2 en 3 Wbp wordt de omvang van de informatieplicht omschreven. In lid 2 staat dat de identiteit van de verantwoordelijke en de doeleinden van de verwerking medegedeeld moeten worden. Verder hangt de omvang van de informatieplicht af van wat nodig is om een behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking te waarborgen. Uit art. 33 lid 3 Wbp blijkt dat de aard van de gegevens, de omstandigheden waaronder zij worden verkregen of het gebruik dat van de gegevens wordt gemaakt, bepalen of nadere

⁴⁸ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 97-98 (MvT).*

⁴⁹ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 150-153 (MvT).*

informatie nodig is. De verantwoordelijke zal zich telkens moeten afvragen of deze omstandigheden ervoor zorgen dat verwacht mag worden dat de betrokkene een reëel belang heeft bij nadere informatie en zo ja, wat de omvang van deze informatie is⁵⁰. De gegevensverwerking die in dit rapport centraal staat, betreft niet het vastleggen van gegevens. Echter, het is wel wenselijk dat op deze plicht wordt gewezen aangezien voorafgaand aan de uitwisseling gegevens eerst worden vastgelegd.

4.4. Tussenconclusie

De Wbp is van toepassing op het integraal werken binnen de uitvoering van de jeugdhulp. Het doel waarmee de jeugdconsulent gegevens versterkt is het verlenen van toegang tot de jeugdhulp. Het doel waarmee de leerplichtambtenaar gegevens verstrekt is het aanpakken van schoolverzuim. Het college binnen de gemeente Venray is voor beide doelen verantwoordelijk(e). Voor het verwerken van deze gegevens, met uitzondering van bijzondere gegevens, kan de rechtvaardiging worden gebaseerd op art. 8 sub e Wbp. Om gehoor te kunnen geven aan de publiekrechtelijke taak tot het verlenen van toegang tot de jeugdhulp is het namelijk noodzakelijk om gegevens te verwerken. Daarnaast zijn er ook bijzondere gegevens nodig om toegang tot de jeugdhulp te kunnen verlenen, namelijk gezondheidsgegevens. Het verwerken van gezondheidsgegevens is in beginsel niet toegestaan. Echter, op het moment dat de betrokkene (ouders en/of jeugdige) hiervoor zijn uitdrukkelijke toestemming verleent, is dit toch mogelijk. In het kader van toegang tot de jeugdhulp kan deze toestemming niet worden verleend, aangezien er sprake is van een afhankelijkheidsrelatie waardoor de toestemming niet aan de gestelde eisen voldoet. Het doel waarmee de gezinscoach gegevens kan verwerken is het inrichten van een dossier met betrekking tot het verlenen van jeugdhulp. Deze gegevensverwerking is rechtmatig op grond van art. 8 sub c Wbp. Voorts geldt voor diegenen die geen geheimhouding uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift hebben de geheimhoudingsplicht uit art. 12 Wbp. Van de verwerkingen die in dit adviesrapport centraal staan hoeft geen melding gedaan te worden bij de AP. Daarnaast geldt er voor het werkproces binnen de jeugdhulp dat rekening gehouden moet worden met de informatieplicht uit art. 33 Wbp wanneer gegevens worden vastgelegd die afkomstig zijn van betrokkene.

In het volgende hoofdstuk zal afzonderlijk worden ingegaan op de specifieke wetgeving die van toepassing is op de leerplichtambtenaar, gezinscoach en jeugdconsulent.

⁵⁰ *Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3, p. 150-154 (MvT).*

5. Specifiek juridisch kader

5.1. Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is het algemeen juridisch kader beschreven. Dit kader geldt voor alle partijen en bij iedere uitwisseling. Het zijn als het ware de basisregels. In dit hoofdstuk komt het specifiek juridisch kader aan bod van de jeugdconsulent, gezinscoach en de leerplichtambtenaar. Dit zijn namelijk aanvullende regels, die zelfs voorgaan op de basisregels, en die per functie anders zijn. Dit wordt in het Latijn ook wel aangeduid met 'lex specialis derogat legi generali'. Daarnaast wordt er ook nog kort een stuk gewijd aan de gegevensuitwisseling met andere partijen binnen de gemeente. Als dit specifiek kader helder is, kan vervolgens de praktijksituatie met het gehele juridisch kader worden vergeleken. Belangrijk is om op te merken dat dit hoofdstuk in samenhang moet worden gelezen met het voorgaande hoofdstuk. In zoverre dat niet alle hieronder beschreven artikelen op zichzelf staan, maar vaak samen gezien moeten worden met artikelen uit de Wbp.

5.2. Jeugdconsulent

De jeugdconsulent moet naast de algemene regelgeving ook voldoen aan de Jeugdwet. De jeugdconsulent houdt zich enkel bezig met de toegang tot de jeugdhulp en niet met de uitvoering van de jeugdhulp (wat bij de gezinscoach wel het geval is). In art. 7.4.1 lid 2 Jeugdwet is het een en ander geregeld over de gegevensverstrekking ten behoeve van de toegang tot de jeugdhulp. Dit artikel zorgt ervoor dat de jeugdconsulent gegevens kan verwerken in het kader van de registratie ten behoeve van de verlening van jeugdhulp. Dit kunnen allerlei gegevens zijn die noodzakelijk zijn om optimaal toegang tot de jeugdhulp te krijgen. Te denken valt aan NAW-gegevens, basisgegevens jeugdhulp en ook gegevens betreffende de gezondheid. Hieronder zal het specifiek wettelijk kader van de gezinscoach worden besproken.

5.3. Gezinscoach

In dit hoofdstuk zal allereerst de Jeugdwet worden besproken, aangezien dit de specifieke wet is die geldt voor de gezinscoach. Vervolgens komt een wetsvoorstel aan de orde dat gevolgen heeft voor het verwerken van persoonsgegevens. Als laatste wordt ingegaan op het SKJ-register waar de gezinscoaches bij zijn aangesloten. In paragraaf 5.3.3. zal duidelijk worden wat het SKJ-register is.

5.3.1. De Jeugdwet

De gemeente is niet alleen verplicht om toegang tot jeugdhulp te verlenen, maar ze moeten ook zorgen voor een toereikend aanbod aan jeugdhulp voor ouders en jeugdigen. Bij de uitvoering van de jeugdhulp gelden de regels van de Jeugdwet⁵¹. De gemeente Venray heeft voor de uitvoering van de jeugdhulp o.a. gezinscoaches ingehuurd. Een belangrijk artikel in het kader van gegevensverwerking is art. 7.3.11 Jeugdwet. Dit artikel wordt in de volgende paragraaf verder besproken. Daarnaast volgt uit art. 4.1.1 Jeugdwet dat medewerkers van jeugdhulpaanbieders verantwoorde hulp moeten verlenen. De verplichting om verantwoorde hulp te leveren is uitgewerkt in de norm van de verantwoorde werktoedeling. Onderdeel van deze norm is dat aanbieders van jeugdhulp moeten werken met professionals die geregistreerd staan in het Kwaliteitsregister Jeugd (SKJ) of BIG-register⁵². De gezinscoaches zijn ook geregistreerd in dit Kwaliteitsregister en moeten dus ook voldoen aan de eisen die hieruit voortvloeien. De norm bepaalt ook dat jeugdhulpaanbieders moeten zorgen dat de geregistreerde professionals aan de

⁵¹ Janssen 2015, p. 80.

⁵² Art. 4.1.6 lid 5 Jeugdwet.

beroepscode en vakinhoudelijke richtlijnen kunnen voldoen. In paragraaf 5.3.3. wordt dit verder uitgewerkt.

Geheimhouding artikel 7.3.11 Jeugdwet

Zoals hierboven reeds besproken is art. 7.3.11 lid 1 Jeugdwet een belangrijk artikel voor de gezinscoach. In art. 7.3.11 lid 1 Jeugdwet staat een geheimhoudingsplicht opgenomen voor de jeugdhulpverlener. Allereerst zal het begrip 'jeugdhulpverlener' verduidelijkt moeten worden. In art. 1.1 Jeugdwet wordt het begrip 'jeugdhulpverlener' gedefinieerd als '*natuurlijke persoon die beroepsmatig jeugdhulp verleent*'. Een gezinscoach kan gekwalificeerd worden als jeugdhulpverlener. De gezinscoach houdt zich immers beroepsmatig bezig met het verlenen van jeugdhulp. Dit houdt in dat art. 7.3.11 lid 1 Jeugdwet van toepassing is op de gezinscoach. Uit dit artikel vloeit voor de jeugdhulpverlener een geheimhoudingsplicht voort. In zoverre dat de jeugdhulpverlener zonder toestemming van de betrokkene geen inlichtingen over de betrokkene of gegevens uit het dossier mag verstrekken aan anderen. In paragraaf 4.3.2. is uitgelegd dat in dit adviesrapport met 'betrokkene' de ouders en/of jeugdige worden bedoeld. In art. 7.3.11 lid 2 Jeugdwet staat omschreven wie niet onder 'anderen dan betrokkene' vallen. Dit zijn degenen die rechtstreeks betrokken zijn bij de verlening van de jeugdhulp, bij de uitvoering van de behandelingsovereenkomst en degenen die optreden als vervanger van de hulpverlener. Dit geldt alleen voor zover de verstrekking noodzakelijk is voor de door hen in dat kader te verrichten werkzaamheden⁵³. Aan de zojuist genoemde personen hoeft dus geen toestemming gevraagd te worden voor de gegevensverwerking. Indien het nodig is dat de jeugdhulpverlener bij de uitvoering van de jeugdhulp overlegt met andere professionals, over de aangewezen vorm van jeugdhulp en de uitvoering daarvan, kan dit alleen met toestemming van de jeugdige of zijn ouders. Hierop is echter wel een uitzondering mogelijk. Deze uitzondering wordt verderop in dit hoofdstuk besproken onder de kop 'Toestemming uit de Jeugdwet'.

In de volgende paragraaf wordt verder uitgelegd wat bedoeld wordt met personen die 'rechtstreeks betrokken zijn bij de verlening van de jeugdhulp'.

Personen rechtstreeks betrokken bij de verlening van jeugdhulp

Hierboven is al toegelicht aan welke personen geen toestemming gevraagd hoeft te worden, maar hier zal nog verduidelijkt worden wat er bedoeld wordt met 'personen die rechtstreeks betrokken zijn bij de verlening van jeugdhulp'. Het is belangrijk om dit duidelijk te hebben, aangezien aan die personen geen toestemming gevraagd hoeft te worden. Het dient hierbij te gaan om andere hulpverleners die ingeschakeld zijn en daadwerkelijk werkzaamheden verrichten bij de verlening van die specifieke hulp aan de jeugdige. Met het woord 'die' is bedoeld duidelijk te maken dat deze bepaling ziet op een hulpverlener die rechtstreeks betrokken is bij die specifieke verlening van jeugdhulp en dus niet op hulpverleners die in brede zin betrokken zijn bij de verlening van jeugdhulp aan dezelfde persoon. In dit adviesrapport komen geen andere hulpverleners dan de gezinscoach aan bod. Dit betekent dat voor de gegevensuitwisseling die in dit rapport centraal staat geen rekening gehouden hoeft te worden met de personen genoemd in art. 7.3.11 lid 2 Jeugdwet. In de volgende paragraaf wordt beschreven aan welke eisen de toestemming uit art. 7.3.11 lid 1 Jeugdwet moet voldoen.

Toestemming uit de Jeugdwet

Zoals blijkt uit hetgeen hierboven besproken is, is toestemming een essentieel begrip in het kader van gegevensuitwisseling binnen de jeugdhulp. Het is daarom belangrijk dat wanneer de toestemming wordt verkregen door de gezinscoach, deze wel aan de

⁵³ Kamerstukken I 2013/14, 33684, F, p.5 (NMvA).

eisen voldoet. De Jeugdwet kent niet eenzelfde artikel als de Wbp waarin duidelijk wordt omschreven waaraan de toestemming moet voldoen. Het vereiste van 'vrije' toestemming, wat er in de praktijk voor zorgt dat een toestemming vaak niet aan de juiste vereisten voldoet, geldt niet bij toestemming uit de Jeugdwet. Het volgt niet uit de Jeugdwet en ook niet uit de Memorie van Antwoord waar wel andere vereisten in staan omschreven.

De toestemming dient voldoende specifiek te zijn en gebaseerd te zijn op volledige en juiste informatie over de consequenties van de gegevensverstrekking voor de persoonlijke levenssfeer. De jeugdige of ouders dienen namelijk goed geïnformeerd te zijn over waarvoor toestemming verleend wordt en waarvoor de gegevens gebruikt worden. Veel gemeenten kiezen er voor om gebruik te maken van een toestemmingsverklaring⁵⁴. Hier is echter ook veel kritiek op. De toestemmingsverklaring kan namelijk niet een soort blanco cheque worden voor het oneindig delen van informatie. Zoals zojuist genoemd moet duidelijk zijn welke informatie, na het geven van de toestemming, uitgewisseld gaat worden en met wie er uitgewisseld wordt⁵⁵. In bijlage 4 is een format opgenomen voor een juridisch correcte toestemmingsverklaring. Uit een recent onderzoek van de AP blijkt dat van de 41 gemeenten die zijn onderzocht er 24 gebruik maken van een toestemmingsverklaring⁵⁶. De rest maakt gebruik van een mondelinge toestemmingsverklaring. Verder is het belangrijk dat toestemming gevraagd wordt voor enkel die gegevens die noodzakelijk zijn om de toegang tot de jeugdhulp te bieden. Generieke of algemeen geformuleerde toestemmingen voor het verwerken van persoonsgegevens zijn hierdoor niet toegestaan. Wel kan toestemming gevraagd worden om gegevens voor meerdere doelen of specifieke uitwisselingen te gebruiken, mits dit voor de jeugdige en zijn ouders ook voldoende duidelijk is. In de gevallen waarin eerder met toestemming verkregen gegevens voor een ander doel of een andere uitwisseling gebruikt worden dan waarvoor de toestemming gegevens is, zal een nieuwe toestemming gevraagd moeten worden⁵⁷. De jeugdhulpverlener vraagt toestemming aan de ouders die het gezag over de jeugdige uitoefenen of aan zijn voogd wanneer de jeugdige de leeftijd van twaalf nog niet heeft bereikt. Dit is ook het geval wanneer de jeugdige de leeftijd van twaalf heeft bereikt, en nog niet meerderjarig is of onder curatele staat, maar niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake. Indien een meerderjarige betrokkene niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake, niet onder curatele staat of ten behoeve van hem niet het mentorschap is ingesteld, geldt dat de jeugdhulpverlener toestemming moet vragen aan degene die daartoe door de jeugdige schriftelijk is gemachtigd⁵⁸.

De wet stelt geen eisen aan de vorm van de toestemming. Ook een mondeling gegeven toestemming is geldig⁵⁹. Wel is van belang dat de mondeling gegeven toestemming wordt vastgelegd in het cliëntendossier zodat duidelijk is wie voor welke informatieverstrekking wanneer toestemming heeft gegeven. Als een mondeling of telefonisch gegeven toestemming zorgvuldig is aangetekend in het dossier wordt deze aantekening, ook door klachtencommissies en tuchtrechters, gezien als bewijs dat er toestemming is gegeven. Dit geldt ook wanneer de cliënt later zou zeggen dat dit niet is gebeurd.

⁵⁴ Huissen 2014, p. 69-70.

⁵⁵ Huissen 2014, p. 69-70.

⁵⁶ Autoriteit Persoonsgegevens, *De rol van toestemming in het sociaal domein* 2015, p.18.

⁵⁷ *Kamerstukken I* 2013/14, 33684, F, p. 39 (NMvA).

⁵⁸ Art. 7.3.15 Jeugdwet

⁵⁹ Regionaal tuchtcollege Zwolle 6 november 2015, ECLI:NL:TGZRZWO:2015:90.

Een eenmaal gegeven toestemming voor het verwerken van gegevens kan te allen tijde worden ingetrokken⁶⁰. Een dergelijke intrekking heeft geen consequenties voor gegevensverwerkingen die vóór het moment van de intrekking hebben plaatsgevonden. De verantwoordelijke zal de verwerking na het intrekken van de toestemming moeten beëindigen⁶¹.

In de gevallen waarin nu geen toestemming wordt gevraagd, verstrekken de jeugdhulpverleners deze persoonsgegevens aan de gemeente in strijd met hun beroepsgeheim. Bovendien is de verwerking van deze persoonsgegevens door de gemeente in deze gevallen onrechtmatig⁶².

Geen toestemming

Zoals in paragraaf 5.3.1. besproken is, geldt er op grond van art. 7.3.11 lid 1 Jeugdwet een geheimhoudingsplicht voor de gezinscoaches. Overleg met andere professionals is alleen mogelijk met toestemming van de ouders en/of jeugdige met uitzondering van overleg met de personen genoemd in art. 7.3.11 lid 2 Jeugdwet. Het is echter niet altijd mogelijk of haalbaar om toestemming te verkrijgen en een open werkwijze te hanteren. Zo zijn er twee situaties te onderscheiden:

1. Weigeren van de toestemming

Deze situatie spreekt voor zich. De ouders en/of jeugdige weigeren de toestemming en ook na een gesprek met de jeugdhulpverlener wordt er geen toestemming verleend.

2. Er kan nog geen contact worden gelegd

Hierbij valt te denken aan de situatie dat een gezin of cliënt zorgmijdtend is en dat ze kampen met complexe problematiek. In dat geval kan het noodzakelijk zijn om eerst met de betrokken beroepskrachten te inventariseren op welke wijze en door wie het gezin kan worden begeleid naar de juiste hulpverlening. Daarnaast kan het ook zo zijn dat de hulpverlener nog geen contact zoekt, omdat niet goed in te schatten is wat er binnen het gezin zal gebeuren op het moment dat de zorgen van de hulpverlener worden uitgesproken. Wanneer de veiligheid van een of meer gezinsleden in het gedrang komt door een dergelijk gesprek, dan kan de jeugdhulpverlener voorlopig afzien van contact. Dit is ook het geval wanneer zijn eigen veiligheid in het gedrang zou komen⁶³.

In bovenstaande situaties is het belangrijk dat de jeugdhulpverlener zich afvraagt of het verstrekken van informatie over de cliënt of het gezin noodzakelijk is in verband met de veiligheid van de cliënt of een ander. Dit wordt aangeduid met de term 'conflict van plichten'. De jeugdhulpverlener zit als het ware vast doordat twee plichten met elkaar botsen: de plicht om te zwijgen én de plicht om iemand, juist door te spreken met derden, de hulp te beiden die hij dringend nodig heeft. In een dergelijke situatie kan de plicht om hulp te bieden door te spreken uiteindelijk het zwaarst wegen. Verstrekken van gegevens op grond van een conflict van plichten is alleen mogelijk als het geven van informatie is bedoeld om een zwaarwegend belang van de cliënt of een gezinslid te behartigen⁶⁴. Dit zwaarwegend belang wordt ook wel aangeduid met de term vitaal belang. In het boek 'Samenwerking en beroepsgeheim' hebben dhr. Paul Baeten en mr. mw. Lydia Janssen een korte vragenlijst opgesteld

⁶⁰ Art. 5 lid 2 Wbp.

⁶¹ *Kamerstukken II* 1997/98, 25892, 3, p. 80-82 (MvT).

⁶² 'CBP: Doorbreking geheimhoudingsplicht Jeugdwet niet goed geregeld', *Autoriteit Persoonsgegevens* 27 maart 2015, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *doorbreking geheimhoudingsplicht*).

⁶³ Janssen 2015, p. 20.

⁶⁴ Janssen 2015, p. 22.

om tot een zorgvuldige besluitvorming te komen. De vragen zijn onder andere gebaseerd op uitspraken van (tucht)rechters en van klachtencommissies. De vragenlijst is als volgt⁶⁵:

1. Welk zwaarwegend (vitaal) belang van de cliënt of van een ander wil ik behartigen door de gegevens te verstrekken?
2. Kan dit belang ook worden behartigd zonder dat ik gegevens verstrek?
3. Is het, gelet op de veiligheid van alle betrokkenen, echt niet mogelijk en verantwoord om in gesprek te gaan en om toestemming te vragen en zo ja: heb ik me voldoende ingespannen om deze toestemming te krijgen?
4. Weegt de veiligheid van de cliënt of een ander, of de noodzaak om hem anderszins te beschermen op tegen het belang dat de cliënt heeft bij geheimhouding?
5. Als ik besluit te spreken: welke informatie heeft de andere beroepskracht dan nodig om de situatie van de cliënt of een ander daadwerkelijk te verbeteren?

Over het algemeen kan gezegd worden dat het beantwoorden van bovenstaande vragen leidt tot een zorgvuldige besluitvorming⁶⁶. In de volgende paragraaf wordt ingegaan op een wetsvoorstel dat recent is ingediend door de Tweede Kamer. Dit wetsvoorstel is mogelijk relevant voor de uitkomsten van dit onderzoek.

5.3.2. Wetsvoorstel Verzamelwet VWS 2016 (34 191)

Op 19 april 2016 is door de Tweede Kamer het wetsvoorstel Verzamelwet VWS 2016 (hierna: Verzamelwet) aangenomen. Dit wetsvoorstel is ingediend door staatssecretaris Schippers, Dijkhoff en Asscher. De wijzigingen zijn met name technisch van aard, maar inhoudelijk gezien betreft het wijzigingen op het gebied van privacy en gegevensverwerking. Het wetsvoorstel moet nog worden aangenomen door de Eerste Kamer voordat deze definitief wordt. Er is gekozen om toch de voor dit adviesrapport belangrijkste wijzigingen hieronder te bespreken zodat daar rekening mee gehouden kan worden in de toekomst.

- Er komt een specifieke bepaling (art. 7.4.0 Jeugdwet) die regelt dat het college of een door het college aangewezen persoon persoonsgegevens verwerkt, met inbegrip van het burgerservicenummer van de jeugdige en andere bijzondere gegevens zoals bedoeld in de Wbp, wanneer dit noodzakelijk is voor de toeleiding naar, advisering over, bepaling van of het inzetten van een voorziening op het gebied van de jeugdhulp⁶⁷.
- Op grond van art. 7.4.0 lid 2 en 3 Jeugdwet kan de geheimhoudingsplicht van de jeugdhulpverlener worden doorbroken.
- Het huidige art. 7.4.1 lid 2 Jeugdwet wordt gewijzigd en hierin komt specifiek te staan dat het college gegevens verwerkt ten behoeve van de toegang tot en verlening van de Jeugdwet.

Vooraf het eerste punt geeft een duidelijkere wettelijke basis voor het uitwisselen van gegevens die meer betreffen dan alleen de toegang tot de jeugdhulp. Hieruit kan mijns inziens ook ruimte gevonden worden voor de integrale gegevensverwerking. In die zin dat wanneer integraal overleg noodzakelijk is in het kader van toeleiding naar, advisering over, bepaling van of het inzetten van een voorziening op het gebied van de jeugdhulp dit mogelijk is op grond van dit nieuwe artikel. Hierbij moet de eis van proportionaliteit en subsidiariteit niet uit het oog worden verloren, aangezien in dit artikel duidelijk gesproken wordt van noodzakelijkheid. Ik verwacht niet dat de

⁶⁵ Baeten & Janssen 2004, p. 42.

⁶⁶ Janssen 2015, p. 23.

⁶⁷ *Kamerstukken II* 2014/15, 34191, 8, p. 1 (NvW II).

wetgever beoogd heeft om met dit artikel de integrale gegevensverwerking mogelijk te maken, aangezien de wetgever tot nu toe de integrale gegevensverwerking enkel op art. 2.1 sub f Jeugdwet heeft gebaseerd. Met het nieuwe artikel 7.4.0 Jeugdwet is enkel tegemoet gekomen aan de wens van de AP om het verwerken van gegevens ten behoeve van de uitvoering van de Jeugdwet enerzijds en het verwerken van gegevens ten behoeve van het verkrijgen van beleidsinformatie anderzijds beter te onderscheiden⁶⁸. Daarnaast zal voortaan de gegevensverwerking op grond van art. 7.4.0 lid 1 Jeugdwet moeten worden gebaseerd en niet langer op art. 7.4.1 lid 2 Jeugdwet.

Het tweede punt is van belang voor de gezinscoaches, aangezien zij op dit moment enkel met toestemming de geheimhoudingsplicht kunnen doorbreken. De wetgever heeft de kritiek die de AP in eerste instantie op dit artikel had meegenomen en doorgevoerd. Het artikel luidt nu als volgt: 'De jeugdhulpverlener verstrekt aan het college of een door het college aangewezen persoon kosteloos de persoonsgegevens van een jeugdige of zijn ouders, waaronder het burgerservicenummer van de jeugdige en andere bijzondere persoonsgegevens als bedoeld in de Wbp, die voor het college of die personen noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de toeleiding naar, advisering over, bepaling van of het inzetten van een voorziening op het gebied van de jeugdhulp'⁶⁹. Ook hierbij moet net zoals hierboven omschreven rekening gehouden worden met de proportionaliteit en subsidiariteit. In de volgende paragraaf zal ingegaan worden op de registratie van de gezinscoaches in het SKJ-register.

5.3.3. SKJ-registratie gezinscoaches

Zoals uit het gesprek met de coördinator van de gezinscoaches al duidelijk werd, zijn de gezinscoaches SKJ-geregistreerd. Deze registratie zorgt ervoor dat ze ook gebonden zijn aan het tuchtreglement dat gekoppeld is aan deze registratie. Daarnaast verbinden ze zich aan de professionele standaard. Onder deze professionele standaard vallen beroepscodes en richtlijnen. De gezinscoaches vallen onder de beroepscode voor de jeugdzorgwerker en de richtlijnen voor de jeugdhulp. Deze beroepscode en de richtlijnen zijn bedoeld om een vertaalslag te maken voor de praktijk⁷⁰. Hieronder zullen de beroepscode en richtlijnen worden besproken.

Beroepscode jeugdzorgwerker

Beroepscodes beschrijven kort en bondig de morele regels, werkzame waarden en idealen van een beroepsgroep. Daarmee bieden ze de beroepsgroep een collectief beroepsethisch kader. Beroepscodes geven richting aan beroepsmatig handelen, maar geven ook aan waarom de professional, in dit geval de gezinscoach, iets zou moeten doen. Daarnaast bieden ze informatie. Ze maken duidelijk wat de eigen beroepsgroep van de professional verwacht, maar ze laten ook zien wat anderen, in het bijzonder cliënten, van de professional mogen verwachten. De professional moet zijn handelen kunnen verantwoorden. In het uiterste geval kan hij ter verantwoording worden geroepen voor een tuchtcollege. De beroepscode dient in dat geval als toetsingsinstrument en als maatstaf waaraan het beroepsmatig handelen wordt getoetst. Belangrijk is dat de beroepscode van de beroepsgroep zelf is, in dit geval dus van de jeugdzorgwerker⁷¹. Kort gezegd zorgt deze beroepscode dus voor zorgvuldigheid in het werkproces van de jeugdzorgwerker. Zoals gebleken uit het gesprek met de coördinator van de gezinscoaches houden de gezinscoaches zich

⁶⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 34191, 8, p. 8 (NvW II).

⁶⁹ Art. 7.4.0 lid 1 sub a, 2 en 3 Jeugdwet.

⁷⁰ Janssen 2015, p. 8.

⁷¹ 'Professionele standaard (beroepscodes en richtlijnen)', *Schulinck*, gripopjeugd.nl (zoek op: *professionele standaard*).

vast aan de beroepscode, met name met betrekking tot gegevensuitwisseling. Hetgeen in de beroepscode is opgenomen komt overeen met het algemeen en specifiek wettelijk kader en kent geen uitzonderingen hierop⁷². Daarom wordt de specifieke inhoud van de beroepscode hier niet verder toegelicht.

Richtlijnen jeugdhulp

Richtlijnen maken deel uit van de professionele standaard van een beroepsgroep. Professionals, in dit geval de gezinscoaches, die zich binden aan de beroepscode van hun beroepsgroep hebben de verantwoordelijkheid om volgens professionele en ethische normen te handelen, in overeenstemming met de stand van de wetenschap. Richtlijnen bieden hierbij houvast. Ze zijn gebaseerd op de op dat moment beschikbare kennis. Een tuchtrechter die het handelen van de professional toetst naar aanleiding van een klacht, kan de professional aanspreken op het 'zich verhouden tot een richtlijn'. Richtlijnen zijn worden vanuit verschillende beroepsgroepen ontwikkeld⁷³. Het idee achter de richtlijnen is dat de jeugdprofessionals de kwaliteit van hun beroepsmatig handelen vergroten als ze de richtlijnen volgen. Uitgangspunt is dat richtlijnen door de jeugdprofessional worden toegepast. Ze vormen immers de uitdrukking van wat er in het werkveld door de beroepsgroep als goed professioneel handelen wordt beschouwd. Daarom worden ze ook wel een 'veldnorm' genoemd. Richtlijnen zijn dus niet vrijblijvend, maar ook geen 'dictaat'. Dat wil zeggen dat ze niet bindend zijn: de jeugdprofessional kan ervan afwijken. Hij móet er zelfs van afwijken als daarmee – naar zijn oordeel – de belangen van de cliënt beter zijn gediend. Hij dient namelijk ook de unieke situatie van de cliënt plus diens voorkeuren mee te wegen, en zich te houden aan wet- en regelgeving en het beroepsethische kader van zijn beroepsgroep. Het is daarom van groot belang dat de beroepsbeoefenaar kan motiveren waarom hij van de richtlijn is afgeweken. Hij moet zijn overwegingen en beslissingen zorgvuldig kunnen onderbouwen. Om die reden moeten ze ook in het dossier worden opgenomen. Op deze manier kan de professional verantwoording afleggen over zijn beroepsmatig handelen. Niet alleen aan de cliënt, maar eventueel ook aan de tuchtrechter⁷⁴. Er zijn verschillende richtlijnen die de jeugdhulp betreffen, maar in hoofdlijnen komen deze overeen. Voor de gemeente is enkel van belang dat gezorgd wordt dat de gezinscoach binnen de richtlijnen en de beroepscode kan werken. Binnen het werkproces van de gemeente moet de gezinscoach invulling kunnen geven aan de eisen uit de richtlijnen. Daarnaast wordt in de richtlijnen aangeraden om het gesprek met andere hulpverleners altijd te voeren met de gezinsleden erbij. Oftewel, praten met gezinsleden in plaats van over hen, ook met collega's erbij.

5.4. De leerplichtambtenaar

In principe is er geen specifiek wettelijk kader voor de leerplichtambtenaar. Echter, er is wel een specifieke bepaling binnen het algemeen wettelijk kader voor de leerplichtambtenaar. Deze bepaling is reeds kort besproken in paragraaf 4.3.10. Aangezien het wel een specifieke bepaling over een bepaalde functie betreft is de keuze gemaakt om deze bepaling in dit hoofdstuk te bespreken.

Artikel 20 Vrijstellingsbesluit Wbp regelt dat er geen melding gemaakt hoeft te worden van de gegevensverwerking door een leerplichtambtenaar, wanneer aan een aantal eisen wordt voldaan. In art. 20 lid 2 Vrijstellingsbesluit staat met welk doel de leerplichtambtenaar gegevens mag verstrekken, namelijk bij het uitvoeren en

⁷² BPSW, *Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker*, Utrecht: BPSW 2012, p. 11.

⁷³ 'Professionele standaard (beroepscode en richtlijnen)', *Schulinck*, gripopjeugd.nl (zoek op: *professionele standaard*).

⁷⁴ 'Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming', *NIP e.a.*, richtlijnenjeugdhulp.nl (zoek op: *juridische betekenis*).

toepassen van de Leerplichtwet of bij de behandeling van geschillen. Hiermee is het doel waarmee de leerplichtambtenaar gegevens kan verwerken gegeven. De leerplichtambtenaar mag op grond van art. 20 lid 4 Vrijstellingsbesluit alleen gegevens verstrekken aan de in dat artikel opgesomde partijen. Het is een uitgebreide opsomming, maar enkel art. 20 lid 4 sub f en g Vrijstellingsbesluit zijn relevant voor dit onderzoek. Hierin staat dat de leerplichtambtenaar gegevens mag verstrekken als:

- de leerplichtige zijn ondubbelzinnige toestemming heeft verleend voor de gegevensverwerking, of
- de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de nakoming van een wettelijke plicht door de verantwoordelijke, of
- de gegevensverwerking noodzakelijk is vanwege een vitaal belang van de leerplichtige (bijvoorbeeld een dringende medische noodzaak), of
- de gegevens verder worden verwerkt voor historische, statistische of wetenschappelijke doeleinden. Voorwaarde hierbij is dat de verantwoordelijke ervoor zorgt dat de gegevens ook *alleen* voor deze specifieke doeleinden verder worden verwerkt, of
- de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak door de verantwoordelijke (indien deze als bestuursorgaan kan worden aangemerkt) of door het bestuursorgaan waaraan de gegevens worden verstrekt, of
- de gegevensverwerking noodzakelijk is voor de behartiging van het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke of van een derde aan wie de gegevens worden verstrekt. Verwerking is in dit geval echter niet toegestaan als de belangen of fundamentele rechten en vrijheden van de leerplichtige prevaleren boven het gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke.

In de laatste twee gevallen mogen de gegevens alleen worden verstrekt wanneer het gaat om gegevens die genoemd staan in art. 20 lid 3 Vrijstellingsbesluit Wbp en nadat het voornemen om de gegevens te verstrekken is medegedeeld aan de leerplichtige of diens wettelijk vertegenwoordiger en deze gedurende een redelijke termijn de gelegenheid heeft gehad om zijn recht op verzet (als bedoeld in artikel 40 Wbp) uit te oefenen⁷⁵. In art. 20 lid 3 Vrijstellingsbesluit staat opgesomd welke persoonsgegevens de leerplichtambtenaar mag verwerken. Op grond van art. 20 lid 3 sub g Vrijstellingsbesluit mogen persoonsgegevens alleen worden verwerkt zolang dat noodzakelijk is met het oog op de toepassing van de Leerplichtwet. Dit laatste zal vaak het geval zijn, aangezien er vaak sprake is van (dringend) schoolverzuim, en daarom worden niet alle overige persoonsgegevens die in dit artikel staan opgesomd nog apart besproken.

5.5. Andere partijen

De specifieke wetgeving die van toepassing is op de leerplichtambtenaar, jeugdconsulent en gezinscoach is hiervoor uitgebreid aan de orde gekomen. Voor integraal werken moet er soms ook met andere partijen afstemming gezocht worden, echter het is niet mogelijk om het wettelijk kader van al die andere partijen hier in kaart te brengen. De gemeente Venray heeft daarnaast ook met name behoefte aan het inzichtelijk brengen van het algemeen wettelijk kader van de andere partijen. De specifieke wetgeving die mogelijk relevant kan zijn is voor de volledigheid hieronder toch kort samengevat, maar komt verder niet uitgebreid aan de orde gezien de wens van de gemeente Venray.

⁷⁵ 'Handreiking Vrijstellingsbesluit paragraaf 5', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *artikel 20 Vrijstellingsbesluit*).

5.5.1. Wetgeving

De specifieke wetten (zoals Wmo 2015, Jeugdwet en Participatiewet) bieden geen wettelijke regeling voor integrale gegevensverwerking. Dit houdt in dat de gemeente geen grondslag heeft voor het uitwisselen of samenvoegen van informatie van een burger of van de leden van een huishouden, uit verschillende sectoren. Oud Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie zei hier destijds over dat voor de verruiming van de mogelijkheden voor integrale gegevensverwerking een wetswijziging nodig is⁷⁶.

5.5.2. Discussie

Als het gaat om integrale gegevensverwerking bij een multiprobleemsituatie bestaat er discussie tussen de AP en de Tweede Kamer (verder uitzoeken welk document) over de grondslag hiervoor. Staatssecretaris V&J en VWS zijn van mening dat art. 2.1 sub f Jeugdwet grondslag biedt voor integrale gegevensverwerking bij gezinnen met problemen op meerdere terreinen. Hiermee verwerpen ze de stelling van de AP dat er geen/onvoldoende wettelijke basis is om integraal gegevens te verwerken. Mr. Van Beuningen schrijft hierover in het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht dat het een wenselijke situatie is dat er een ongeregelde ruimte is op dit gebied. Zij vindt dat dat de ruimte is die de professionele jeugdhulpverlener nodig heeft om te kunnen bepalen of er al dan niet sprake is van een multiprobleemsituatie die integraal werken noodzakelijk maakt én legitimeert. Ze is van mening dat we zouden moeten vertrouwen op het vermogen van de professional om precies die gegevens te verwerken en te gebruiken die noodzakelijk zijn voor een kwalitatief verantwoorde uitvoering⁷⁷. Prof. mr. M.R. Bruning sluit zich niet aan bij Van Beuningen en de staatssecretarissen maar bij de AP. Ook zij heeft hierover geschreven in het Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht en geeft hierin aan dat een deugdelijke wettelijke basis voor integrale gegevensverwerking hard nodig is. De gedachtegang achter de filosofie van veel gemeenten 'één gezin, één plan en één manager' heeft een domeinoverstijgend karakter en de risico's op privacy-inbreuken zijn groot⁷⁸.

Zelf ben ik van mening dat art. 2.1 sub f Jeugdwet niet voldoende inzichtelijk maakt dat integrale gegevensverwerking op grond van dat artikel mogelijk is. De wettelijke basis is onvoldoende specifiek om zoiets als integrale gegevensverwerking mogelijk te maken. Integrale gegevensverwerking heeft immers grote gevolgen voor de privacy van betrokkene. Om, zoals Van Beuningen aangeeft, te vertrouwen op het inschattingsvermogen van de professionele hulpverlener is wat mij betreft een te grote onzekere factor in deze belangrijke kwestie. Hierin deel ik de mening van Bruning dat een deugdelijke wettelijke basis nodig is om de risico's op privacy-inbreuken te beperken.

5.6. Tussenconclusie

De jeugdconsulent houdt zich enkel bezig met de toegang tot de jeugdhulp en in dat kader kan de jeugdconsulent gegevens verwerken. Bij deze verwerking dient de jeugdconsulent zich wel te houden aan de eisen uit de Wbp. De gezinscoach daarentegen heeft een ingewikkeld juridisch kader. De gezinscoach is jeugdhulpverlener op grond van de Jeugdwet en heeft daarmee een geheimhoudingsplicht. Voor gegevensuitwisseling met andere professionals, behoudens de personen genoemd in art. 7.3.11 lid 2 Jeugdwet, is toestemming van de ouders en/of jeugdige nodig. Een uitzondering hierop is het conflict van plichten. Om de zorgvuldigheid binnen het werkproces van de gezinscoach te waarborgen is het aan te bevelen om de beroepscode en de richtlijnen te volgen, aangezien dit op

⁷⁶ *Handelingen I* 2013/14, 33684, 19, item 5, p. 65.

⁷⁷ Van Beuningen 2015, p.5.

⁷⁸ Bruning 2015, p.2.

maat gemaakte regels voor de jeugdhulpverlener zijn. Voor de leerplichtambtenaar biedt art. 20 Vrijstellingsbesluit meer specifieke regelgeving. Dit artikel regelt het doel van de gegevensverwerking door een leerplichtambtenaar, de voorwaarden waaronder een leerplichtambtenaar gegevens mag verstrekken en welke gegevens verstrekt mogen worden. De gegevensuitwisseling met andere partijen, ook wel de integrale gegevensverwerking, kent geen specifieke wettelijke grondslag. Voor de gezinscoach geldt dat dit enkel kan met toestemming van de ouders en/of jeugdige op grond van de Jeugdwet, maar de jeugdconsulent valt terug op de Wbp en de leerplichtambtenaar op art. 20 Vrijstellingsbesluit en de Wbp.

6. Vergelijking praktijksituatie en juridisch kader

6.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de praktijksituatie vergeleken met het wettelijk kader. Dit zal worden gedaan aan de hand van de verschillende gegevensverwerkingen die in de praktijk plaatsvinden tussen de partijen betrokken bij de uitvoering van de jeugdhulp. De praktijkinformatie die hier wordt besproken komt veelal uit de gesprekken die zijn gevoerd met de medewerkers. In de bijlagen (bijlage 1) zijn de gespreksverslagen toegevoegd. Hieronder zullen eerst een aantal punten besproken worden die in het algemeen gelden of extra toelichting behoeven.

6.2. Algemene aandachtspunten

6.2.1. Kwaliteitseisen uit art. 11 Wbp

Op grond van art. 11 Wbp mogen gegevens alleen worden verwerkt als deze gegevens toereikend, ter zake dienend en niet bovenmatig zijn. In hoofdstuk X is dit ook al aan de orde geweest, maar het is belangrijk om dit helder te hebben bij de afweging of gegevens kunnen worden gedeeld. Het komt er op neer dat niet meer persoonsgegevens verwerkt mogen worden dan noodzakelijk is. Op het moment dat er toestemming wordt gevraagd voor een verwerking mag er dus alleen toestemming gevraagd worden voor de verwerking van persoonsgegevens zolang ze in verhouding staan tot het doel dat de verwerking dient. Dit is ook wel het vereiste van proportionaliteit. Daarnaast is het belangrijk dat gekeken wordt of er ook met minder gegevens het doel gerealiseerd kan worden. Dit is ook wel het vereiste van subsidiariteit. Dit houdt in dat het doel waarvoor de gegevens worden verwerkt in redelijkheid niet op een andere, voor de ouders en/of jeugdige minder nadelige wijze kan worden verwezenlijkt⁷⁹. Een minder nadelige wijze is bijvoorbeeld als de ouders en/of jeugdige worden betrokken bij de uitwisseling. Het is ook minder nadelig als er minder gegevens worden verwerkt om het doel te realiseren. Daarnaast is het aantal personen waarmee gedeeld wordt ook belangrijk. Hoe meer personen, hoe nadeliger voor ouders en/of jeugdige. Iedere keer dat gegevens worden uitgewisseld of toestemming voor de uitwisseling wordt gevraagd moeten deze vereisten in acht worden genomen.

6.2.2. Informatieplicht uit art. 33 Wbp

In paragraaf 4.3.11 is besproken dat er een informatieplicht geldt voorafgaand aan het moment dat feitelijk gegevens worden verkregen. Hierin is ook besproken hoe invulling gegeven moet worden aan deze informatieplicht. Wanneer een folder aan betrokkene is verstrekt met daarin een toelichting op de gegevensverwerking, staat daarmee vast dat de betrokkene geïnformeerd is. Binnen de gemeente Venray wordt op dit moment geen informatie verstrekt, in ieder geval niet schriftelijk, aan de betrokkene. Het is daarom aan te bevelen om een informatiefolder te maken die voldoet aan de eisen die art. 33 Wbp daaraan stelt.

6.2.3. Conflict van plichten

In sommige gevallen kunnen er toch gegevens worden verstrekt ondanks dat er geen toestemming is verkregen. Het is zelfs mogelijk om gegevens te verstrekken terwijl er in beginsel überhaupt geen gegevensuitwisseling mocht plaatsvinden. Deze situatie doet zich zelden voor, maar de situatie wordt het 'conflict van plichten'

⁷⁹ CBP adviseert over gebruik extra persoonsgegevens minderjarige in rechtszaak', *Autoriteit Persoonsgegevens* 11 april 2012, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *persoonsgegevens minderjarige*).

genoemd. In hoofdstuk X is dit al toegelicht, maar het is belangrijk om dit in het achterhoofd te houden wanneer de volgende paragrafen worden gelezen. Voor de beoordeling of er sprake is van een conflict van plichten wordt verwezen naar het beoordelingskader dat is opgenomen in paragraaf 5.3.1.

6.2.4. Casus bespreken

Wanneer afstemming met een andere collega nodig is, maar hier geen wettelijke grondslag voor is, kan soms toch een casus worden besproken. Op het moment dat er namelijk geen sprake is van een 'persoonsgegeven' is de Wbp niet van toepassing en kan er wel het een en ander worden besproken. Het noemen van een naam en achternaam is een persoonsgegeven, want de identiteit van de betrokkene is hierdoor duidelijk. Echter, wanneer enkel de medische situatie wordt besproken is het al een stuk lastiger om de identiteit van betrokkene te achterhalen. Als degene waar de gegevens aan worden verstrekt een onevenredige inspanning moet doen om er achter te komen wie betrokkene is, is er geen sprake van een persoonsgegeven. Dit betekent dat het vragen om bevestiging bij een expert mogelijk is, zolang de informatie die verstrekt wordt maar niet is terug te leiden naar de identiteit van betrokkene.

6.3. Uitwisseling jeugdconsulent en gezinscoach

In paragraaf 3.4.3. is besproken dat de gegevensuitwisseling tussen de jeugdconsulent en de gezinscoach bestaat uit het casusverdelingsoverleg. De hulpvragen die eventueel in aanmerking komen voor een gezinscoach worden hier besproken. Op dit moment worden de casussen die hier aan de orde komen niet geanonimiseerd besproken. Vanwege het feit dat verder geen informatie wordt uitgewisseld tussen beide partijen, wordt enkel het casusverdelingsoverleg besproken. Hieronder zal eerst de situatie worden beschreven waarbij de jeugdconsulent aan de gezinscoach informatie verstrekt en daarna andersom.

6.3.1. Jeugdconsulent aan gezinscoach

In principe kan de jeugdconsulent alleen in het kader van de toegang tot jeugdhulp gegevens verstrekken aan de gezinscoach (art. 6 jo. art. 7 jo. art. 8 sub e Wbp). Met de nog in werking te treden Verzamelwet die in het vorige hoofdstuk is besproken is wel duidelijk geworden wat de wetgever heeft bedoeld met 'in het kader van de toegang'. Dit hebben ze met art. 7.4.0 Jeugdwet (nieuw) willen verduidelijken naar: toeleiding naar, advisering over, bepaling van of het inzetten van een voorziening op het gebied van de jeugdhulp. De Toegang is zo ingericht dat de gezinscoach ook deels de toegang tot de jeugdhulp verzorgt. Door de gezinscoach in de Toegang te plaatsen mag de jeugdconsulent aan de gezinscoach informatie verstrekken, aangezien de toeleiding naar de jeugdhulp wordt beoogd met het casusverdelingsoverleg. Echter, deze situatie is niet wenselijk. Hiermee worden de privacyregels als het ware omzeild. Reden hiervoor is dat de jeugdconsulent met een jeugdhulpverlener die niet in de Toegang zit geen informatie mag delen. De jeugdconsulent kan in het casusverdelingsoverleg wel geanonimiseerd de casussen bespreken met de gezinscoach zolang het niet is terug te leiden naar de ouders en/of jeugdige. Op basis daarvan kunnen vervolgens wel de casussen worden verdeeld en kan het casusverdelingsoverleg toch blijven bestaan. Dit is ook de meest wenselijke situatie gezien de proportionaliteit en de subsidiariteit. Voor het verdelen van casussen is het namelijk niet nodig om de NAW-gegevens te bespreken. Enkel die gegevens die noodzakelijk zijn om te beoordelen of een gezinscoach of een jeugdconsulent moet worden ingezet kunnen worden gedeeld. Dit zullen meestal gegevens zijn die aantonen dat een bepaalde casus complex is. Hierbij valt te denken aan een situatie waarbij niet alleen de jeugdige beperkt is, maar ook de ouders waardoor de problemen zich op meerdere gebieden opstapelen. De kans dat deze gegevens terug te leiden zijn naar één persoon zijn klein, aangezien het veelal

medische gegevens zullen betreffen. Om dit te herleiden naar een bepaald persoon kost daarentegen ook onevenredig veel inspanning voor een gezinscoach, waardoor het niet als een persoonsgegeven kan worden aangemerkt. Wanneer de gegevens die gedeeld moeten worden toch makkelijk zijn terug te leiden tot een bepaald persoon moet de gegevensverwerking aan de hand van art. 9 Wbp worden beoordeeld. Als de verwerking op grond van art. 9 Wbp niet onverenigbaar is, kan er toch worden gedeeld. Beoordeling kan aan de hand van het beoordelingskader dat is opgenomen in bijlage 3. In het kader van de proportionaliteit en subsidiariteit is het daarnaast ook niet wenselijk dat voorafgaand aan het vraagverhelderingsgesprek al twee partijen de hulpvraag van betrokkene uitgebreid hebben besproken. De jeugdconsulent zou namelijk ook alleen kunnen beslissen of een casus in aanmerking komt voor een gezinscoach. Bij twijfel zou er alsnog gekozen kunnen worden om de casus dan anoniem te bespreken zoals hiervoor reeds omschreven. Het is dan ook niet aan te bevelen om het casusverdelingsoverleg in zijn huidige vorm te laten bestaan. In hoofdstuk X wordt dan ook een aanbeveling gedaan om de Toegang anders vorm te geven.

6.3.2. Gezinscoach aan jeugdconsulent

Het doel waarmee de gezinscoach gegevens kan verwerken is vastgelegd in art. 7.3.8 Jeugdwet. Dit betreft het inrichten van een dossier met betrekking tot de verlening van jeugdhulp. Voor het uitwisselen van gegevens heeft de gezinscoach een geheimhoudingsplicht en kan de gezinscoach alleen aan de jeugdconsulent gegevens verstrekken met toestemming van de ouders en/of jeugdige (art. 7.3.11 Jeugdwet). Het feit dat de gezinscoach door de gemeente Venray in het proces van de Toegang is geplaatst maakt hierbij geen verschil. De toestemming die de gezinscoach moet vragen aan de ouders en/of jeugdige om gegevens te mogen verstrekken is in het kader van de toegang onrechtmatig. De toestemming die de gezinscoach vraagt om in het kader van hulpverlening gegevens uit te wisselen kan wel rechtmatig worden gegeven, aangezien hier niet de afhankelijkheidsrelatie aan de orde is. Dit houdt in dat de gezinscoach in het kader van toegang tot de jeugdhulp geen gegevens kan uitwisselen. Oftewel, hij kan niet voldoen aan de taken die zijn opgelegd. Enerzijds moet hij delen vanwege zijn taken in de Toegang en anderzijds mag hij niet delen wegens de geheimhoudingsplicht als jeugdhulpverlener. De geheimhoudingsplicht geldt in beide situaties, want zoals eerder omschreven is er in het huidige werkproces een dusdanige verwevenheid van taken dat geen duidelijk onderscheid kan worden gemaakt. Op het moment dat de Verzamelwet in werking treedt is er een nieuwe grond op basis waarvan de geheimhoudingsplicht van de gezinscoach kan worden doorbroken. Vanwege het feit dat de gezinscoach in de Toegang zit kan dan gezegd worden dat hij in het kader van de toeleiding naar, advisering over, bepaling van of het inzetten van een voorziening op het gebied van jeugdhulp genoodzaakt is om informatie te verschaffen aan de gemeente. De gezinscoach kan immers geen voorziening verstrekken zonder dit af te stemmen met de gemeente vanwege het feit dat de gezinscoach geen besluit mag nemen. Mijns inziens gaat dit echter niet op, aangezien de gezinscoach in dit geval in een positie is gebracht waarbij hij altijd genoodzaakt is om informatie te verschaffen in het kader van art. 7.4.0 lid 1 sub a Jeugdwet. Dit heeft de wetgever niet voor ogen gehad met opstellen van dit artikel. Dit artikel is opgenomen in de wet om tegemoet te komen aan de wens van het AP om het verwerken van gegevens ten behoeve van de uitvoering van de Jeugdwet enerzijds en het verwerken van gegevens ten behoeve van het verkrijgen van beleidsinformatie anderzijds beter te onderscheiden.

De Toegang zal anders vorm gegeven moeten worden, want zolang de gezinscoach in de Toegang zit blijft de huidige situatie bestaan. In hoofdstuk 7 wordt hier een aanbeveling voor gegeven. In het casusverdelingsoverleg zijn het vooral de jeugdconsulenten die casussen inbrengen, maar vanwege het feit dat de

gezinscoach deelneemt aan dit casusverdelingsoverleg voornamelijk vanuit zijn rol als toegangverlener is het belangrijk om het bovenstaande helder te hebben. Op het moment dat de gezinscoach toch een casus inbrengt en gegevens deelt met de jeugdconsulenten in het kader van toegang tot de jeugdhulp is dit niet rechtmatig. Dit geldt alleen wanneer gesproken kan worden van persoonsgegevens. Hiervoor wordt verwezen naar de vorige paragraaf waarin dit helder uiteen is gezet met betrekking tot de gegevens in het casusverdelingsoverleg.

6.4. Uitwisseling jeugdconsulent en leerplichtambtenaar

In de praktijk verstrekt de jeugdconsulent eigenlijk veelal informatie aan de leerplichtambtenaar. Deze situatie doet zich voor wanneer de jeugdconsulent er tijdens het keukentafelgesprek achter komt dat de jeugdige niet naar school gaat. Op dat moment wilt de jeugdconsulent hiervan melding maken bij de leerplichtambtenaar zodat die ook met een traject kan starten om de jeugdige weer naar school te krijgen. De leerplichtambtenaar verstrekt in de praktijk nauwelijks informatie aan de jeugdconsulent, aangezien de jeugdconsulent helemaal aan het begin van het proces zit. De jeugdconsulent doet alleen de toegang tot de jeugdhulp en houdt zich vervolgens niet bezig met de uitvoering van de jeugdhulp. Deze situatie waarbij de leerplichtambtenaar aan de jeugdconsulent gegevens verstrekt wordt daarom buiten beschouwing gelaten.

6.4.1. Jeugdconsulent aan leerplichtambtenaar

De jeugdconsulent kan in principe aan de leerplichtambtenaar in het kader van toegang tot de jeugdhulp gegevens verstrekken. In de praktijk gebeurt dit echter niet vaak. De leerplichtambtenaar heeft namelijk een eigen traject waarbij de jeugdige wordt aangespoord om weer naar school te gaan. Ze zouden eventueel wel samen op gesprek kunnen gaan wanneer de leerplichtambtenaar ook van plan is om aan te sluiten of al is ingeschakeld. De ouders en/of jeugdige moeten wel toestemming geven voor dit gesprek. De toestemming is dan niet voor de gegevensverwerking, maar voor het gesprek met meerdere personen. De gegevens die tijdens dit gesprek worden ingebracht komen van de ouders en/of jeugdige. De gegevens worden dus niet door de jeugdconsulent verstrekt aan de leerplichtambtenaar of andersom. Wanneer de ouders en/of jeugdige geen toestemming geven voor dit gesprek zal de jeugdconsulent zijn vraagverhelderingsgesprek alleen moeten voeren. De toestemming voldoet niet aan de juiste eisen op het moment dat de jeugdconsulent vraagt om gegevens te mogen delen in het kader van toegang tot de jeugdhulp, terwijl de leerplichtambtenaar niet deelneemt aan het gesprek. Dit wekt de indruk dat deze gegevensuitwisseling nodig is om een voorziening te krijgen. Hierdoor voldoet de toestemming niet aan het vereiste dat deze 'vrij' moet worden gegeven.

In de praktijk komt de jeugdconsulent weleens uit bij de situatie dat de jeugdige niet naar school gaat en de leerplichtambtenaar nog niet is ingeschakeld. De jeugdconsulent kan dan niet de leerplichtambtenaar informeren, aangezien gegevens verstrekken alleen kan in het kader van toegang tot de jeugdhulp. Het traject van de leerplichtambtenaar kan niet worden aangemerkt als jeugdhulp in de zin van de Jeugdwet. In de zojuist beschreven situatie zal de jeugdconsulent toch gegevens willen verstrekken. Hiervoor kan toestemming worden gevraagd aan de ouders en/of jeugdige. Deze toestemming voldoet aan de eisen, aangezien de inzet van de jeugdhulp niet afhankelijk is van de gegevensverwerking. Het is denkbaar dat voor deze situatie geen toestemming wordt verkregen, in ieder geval niet door de jeugdige. Er is namelijk altijd een reden waarom de jeugdige niet naar school gaat. Op het moment dat besloten wordt dat alleen de toestemming van de ouders nodig is, omdat de jeugdige niet in staat is om zelf een weloverwogen besluit te nemen over zijn eigen belangen kan de gegevensverwerking toch plaatsvinden. Indien de toestemming niet wordt verkregen moet deze situatie worden beoordeeld aan de

hand van art. 9 Wbp. Als op grond van art. 9 Wbp de gegevensverwerking niet onverenigbaar is, kan de verwerking toch plaatsvinden. In bijlage 3 is hiervoor een beoordelingskader opgenomen.

6.5. Uitwisseling gezinscoach en leerplichtambtenaar

In hoofdstuk 3.4.1. is besproken dat de gegevensuitwisseling tussen de gezinscoach en de leerplichtambtenaar moeizaam verloopt. De leerplichtambtenaar wilt met name informatie delen met de gezinscoach in het kader van de aanpak van schoolverzuim. De gezinscoach wilt daarentegen in veel gevallen geen informatie ontvangen van de leerplichtambtenaar, omdat de gezinscoach objectief wilt zijn tijdens het gesprek. De leerplichtambtenaar beschikt soms over (niet geverifieerde) informatie die belangrijk kan zijn voor het hulpverleningstraject van de gezinscoach. Het is vervolgens aan de gezinscoach om zelf een professionele inschatting te maken wat er met die informatie wordt gedaan. Een andere reden waarom de twee partijen van mening verschillen is dat de gezinscoach bij iedere uitwisseling, ook wanneer ze informatie ontvangen van de leerplichtambtenaar, de ouders en/of jeugdige willen betrekken. De leerplichtambtenaar wilt niet direct de (niet geverifieerde) informatie aan de ouders en/of jeugdige verstrekken. Daarnaast kost het ook meer tijd om de ouders en/of jeugdige erbij te betrekken. De gezinscoach en leerplichtambtenaar gaan soms wel samen op gesprek, maar alleen met toestemming van de ouders en/of jeugdige. Hieronder wordt eerst de situatie besproken dat de gezinscoach aan de leerplichtambtenaar gegevens verstrekt en daarna andersom.

6.5.1 Gezinscoach aan leerplichtambtenaar

Het doel waarmee de gezinscoach gegevens kan verwerken is vastgelegd in art. 7.3.8 Jeugdwet. Dit betreft het inrichten van een dossier met betrekking tot de verlening van jeugdhulp. Voor het uitwisselen van gegevens heeft de gezinscoach een geheimhoudingsplicht en kan de gezinscoach alleen aan de leerplichtambtenaar gegevens verstrekken met toestemming van de ouders en/of jeugdige. De gezinscoach kan met toestemming van de ouders en/of jeugdige samen het gesprek voeren met de leerplichtambtenaar. De toestemming wordt dan gegeven voor een gesprek met meerdere personen en niet voor de uitwisseling tussen de leerplichtambtenaar en de gezinscoach. De gegevens worden immers verstrekt door de ouders en/of jeugdige. Overleg buiten dit gesprek kan gezien de geheimhoudingsplicht van de gezinscoach ook alleen met toestemming van de ouders en/of jeugdige, behoudens de informatie die verstrekt is tijdens het gesprek. De informatie die tijdens het gesprek, waar beide partijen aan hebben deelgenomen, wordt gedeeld mag achteraf wel worden besproken. De informatie is door de ouders en/of jeugdige namelijk uitdrukkelijk aan beide partijen medegedeeld. Voor het delen van informatie die niet tijdens het gesprek is medegedeeld moet dus toestemming worden gevraagd. De toestemming moet aan de voor toestemming geldende vereisten voldoen. Denk hierbij aan het specifiek vermelden waarvoor de toestemming wordt gegeven, welke gegevens gedeeld gaan worden en met welk doel de gegevens worden gedeeld. Zonder toestemming kan de gezinscoach niet delen. De gezinscoach kan zelf bepalen op welk moment hij toestemming vraagt voor gegevensuitwisseling met de leerplichtambtenaar. Daarnaast moet opgemerkt worden dat de gezinscoach zonder (toestemming van) de ouders en/of jeugdige wel informatie mag ontvangen van de leerplichtambtenaar.

6.5.2. Leerplichtambtenaar aan gezinscoach

De leerplichtambtenaar kan aan de gezinscoach gegevens verstrekken wanneer dat in het kader van de aanpak van schoolverzuim noodzakelijk is (art. 16 lid 1 Leerplichtwet jo. art. 20 Vrijstellingsbesluit). Een situatie die hierbij denkbaar is, is dat gekozen wordt voor afstemming met de gezinscoach zodat de hulp die wordt ingezet door de gezinscoach niet botst met het traject van de leerplichtambtenaar. In de

praktijk ligt de prioriteit van de leerplichtambtenaar namelijk bij het aanpakken van schoolverzuim, terwijl dat voor een gezinscoach soms de laagste prioriteit heeft. Verder kan ook voor een gezamenlijke aanpak worden gekozen en zouden ze bijvoorbeeld samen op gesprek kunnen gaan bij de ouders en/of jeugdige. Hiermee wordt dan nog steeds de aanpak van het schoolverzuim beoogd. Tijdens het gesprek met de leerplichtambtenaren kwam ook naar voren dat de leerplichtambtenaren van mening zijn dat geen toestemming gevraagd hoeft te worden voor het aansluiten bij een gesprek tussen gezinscoach en de ouders en/of jeugdige. Reden hiervoor is dat zij zeggen dat ze vanuit de wet verplicht zijn om aan te sluiten op het moment dat duidelijk is dat de jeugdige niet naar school gaat. Het klopt dat de leerplichtambtenaar belast is met het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet, maar dat betekent niet dat ze automatisch mogen deelnemen aan een gesprek tussen de gezinscoach en de ouders en/of jeugdige. In een dergelijk gesprek kunnen namelijk ook gegevens worden besproken die niet relevant zijn voor de aanpak van het schoolverzuim. Dit zou dan in strijd zijn met de proportionaliteit en subsidiariteit. Voor een gesprek met de gezinscoach en de leerplichtambtenaar moet dus evengoed toestemming worden gevraagd aan de ouders.

De leerplichtambtenaren geven ook aan dat ze het idee hebben dat de gezinscoaches niet goed op de hoogte zijn van het traject dat door een leerplichtambtenaar wordt ingezet. Over en weer lijkt onbegrip te zijn voor de manier waarop met privacy wordt omgegaan. Het is dan ook aan te bevelen om de privacyregels die voor beide partijen gelden ook aan beide partijen kenbaar te maken. Op deze manier is het voor beide partijen duidelijk wat er van elkaar verwacht kan worden. Dit geldt met name voor de leerplichtambtenaar en de gezinscoach, maar het is ook belangrijk om dit bij alle partijen te doen die in dit onderzoek centraal staan.

6.6. Uitwisseling reeds besproken partijen en overige partijen

Zoals in hoofdstuk 2 besproken zorgt het leefzorgplan ervoor dat afstemmen met andere partijen soms nodig is. In de praktijk is er met name overleg met andere partijen door de jeugdconsulent, aangezien die veelal de vraagverhelderingsgesprekken doet. De gezinscoaches doen deze gesprekken ook, maar vanwege het feit dat de gezinscoaches geen werkplek hebben in de gemeente Venray overleggen zij nauwelijks met andere partijen. De leerplichtambtenaar werkt niet met het leefzorgplan en wisselt weinig gegevens uit met andere partijen binnen de gemeente. Hieronder zullen kort de hoofdlijnen voor integrale gegevensverwerking aan bod komen. Deze zullen veelal overeen komen met de hiervoor besproken regels.

6.6.1. Jeugdconsulent aan andere partijen

Zoals eerder omschreven kan de jeugdconsulent alleen in het kader van toegang tot de jeugdhulp informatie verstrekken. Voor integrale gegevensverwerking binnen de jeugdhulp is geen wettelijke grondslag. Dit betekent dat integrale gegevensverwerking in beginsel niet mogelijk is. Het is wel mogelijk om toestemming te vragen voor integrale gegevensverwerking, maar dit is niet rechtmatig wanneer de toegang tot een bepaalde voorziening centraal staat. Dit heeft te maken met de vereisten die gelden voor toestemming, aangezien er dan sprake is van een afhankelijkheidsrelatie. Deze situatie is aan de orde wanneer de jeugdconsulent op vraagverhelderingsgesprek gaat. Toestemming vragen om overleg te mogen plegen met andere partijen impliceert in het kader van toegang tot de jeugdhulp dat het overleg nodig is voor het verstrekken van de voorziening. Het is dus niet mogelijk om toestemming te vragen voor integrale gegevensverwerking. In de situatie waarbij de jeugdconsulent met andere partijen wilt uitwisselen staat de toegang tot de jeugdhulp niet centraal. De jeugdconsulent is hier immers expert in. Het overleg zal veelal gaan

over domeinen waarin de jeugdconsulent geen expert is. Dit betekent dat niet de toegang tot de jeugdhulp centraal staat, maar toegang tot een andere voorziening. Hierdoor is het nieuwe art. 7.4.0 Jeugdwet niet aan de orde, want dat gaat specifiek over de toegang tot de jeugdhulp. Het is wel mogelijk om de casus anoniem te bespreken zoals besproken in paragraaf 6.2.4.

6.6.2. Gezinscoach aan andere partijen

De gezinscoach kan alleen met toestemming van de ouders en/of jeugdige informatie verstrekken aan andere partijen. Ook bij de gezinscoach geldt dat de toestemming onrechtmatig is, wanneer toestemming wordt gevraagd in het kader van toegang tot de jeugdhulp. Dit betekent dat, net zoals bij de jeugdconsulent, in het kader van toegang tot de jeugdhulp geen integrale gegevensuitwisseling kan plaatsvinden. Het is wel mogelijk om de casus anoniem te bespreken zoals besproken in paragraaf 6.2.4.

6.6.3. Leerplichtambtenaar aan andere partijen

De leerplichtambtenaar kan alleen in het kader van de aanpak van schoolverzuim gegevens verstrekken. In het vorige hoofdstuk is besproken aan wie de leerplichtambtenaar gegevens mag verstrekken. Het is afhankelijk van de situatie of de leerplichtambtenaar gegevens mag verstrekken aan de andere partij. Op het moment dat de andere partij bijvoorbeeld de ondubbelzinnige toestemming van de leerplichtige heeft gekregen om de gegevens in te zien van de leerplichtambtenaar dan kan de leerplichtambtenaar de gegevens verstrekken⁸⁰. De leerplichtambtenaar kan dus alleen informatie verstrekken aan andere partijen wanneer duidelijk is hoe die partijen de gegevensverwerking rechtvaardigen.

Nu in voorgaande hoofdstukken het inhoudelijke onderzoek uitgebreid is besproken, volgt in het volgende hoofdstuk de beantwoording van de centrale vraag aan de hand van conclusie(s) en aanbevelingen.

⁸⁰ Art. 20 lid 4 sub f Vrijstellingsbesluit.

7. Conclusie en aanbevelingen

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Venray met het integraal werken binnen de jeugdhulp niet aan de privacyregels voldoet. De uitwisseling die nu in het kader van integraal werken plaatsvindt is niet rechtsgeldig. Reden hiervoor is dat de casussen tussen partijen met naam en toenaam worden besproken. Integrale gegevensverwerking is namelijk onder de huidige wetgeving niet mogelijk, tenzij de persoonsgegevens niet zijn terug te leiden naar een bepaald gezin of persoon. Daarnaast heeft de gemeente Venray geen richtlijnen of andere documenten waarin de privacyregels worden verduidelijkt of gewaarborgd voor de uitvoering. Dit betekent dat op dit moment iedere partij doet wat hij denkt dat correct is. Het is daarom aan te bevelen om een privacyprotocol te maken waarin praktische handvaten worden geboden voor de uitvoering. Dit wordt ook door de AP geadviseerd. Daarnaast volgt uit de nieuwe Europese verordening dat er privacybeleid moet worden opgesteld, dus met een privacyprotocol wordt ook aan deze eis voldaan. In het privacyprotocol moet onder andere het doel van de verwerking staan, maar ook makkelijk toe te passen beoordelingskaders. Om dit privacyprotocol optimaal te laten werken moet het protocol aansluiten op de werkprocessen. De gemeente Venray heeft gedurende dit onderzoek aangegeven een privacyprotocol te gaan ontwikkelen en hierbij zal dit onderzoeksrapport als leidraad worden gebruikt.

Behalve het gebrek aan een werkdocument omtrent privacy doet de situatie zich voor dat partijen over en weer niet weten wat ze van elkaar kunnen verwachten. Dit probleem bestaat met name tussen de leerplichtambtenaar en de gezinscoach. De leerplichtambtenaar wilt afstemmen met de gezinscoach en de gezinscoach wilt geen informatie delen. Beide partijen zijn niet voldoende op de hoogte van de regels waaraan zijzelf, maar ook de ander is gebonden. Zoals besproken in hoofdstuk 5 moet de gezinscoach zich houden aan de Jeugdwet en de leerplichtambtenaar aan de Leerplichtwet en het Vrijstellingsbesluit. Hierdoor ontstaan situaties waarin partijen elkaar niet begrijpen. Het is daarom belangrijk dat aan alle partijen binnen de uitvoering van de jeugdhulp helder wordt gecommuniceerd wat van de anderen verwacht kan worden. Daarnaast moet duidelijk worden gemaakt hoe belangrijk privacy is en moet er bewustwording gecreëerd worden. Teneinde voor de verschillende partijen meer duidelijkheid te verschaffen heb ik een vragenlijst opgesteld die door de verschillende partijen kan worden nagelopen. Op deze manier zijn ze bewust bezig met afvragen of gegevensverwerking wel nodig is. Om zo optimaal mogelijk bewustwording te creëren is het noodzakelijk dat de vragenlijst niet enkel wordt verspreid maar ook onderdeel wordt van het werk- en denkproces. Het is daarom aan te bevelen dat veel aandacht wordt besteed aan de vragenlijst en hoe deze in het werkproces geïntegreerd kan worden.

- Voor welk **doel** heb ik de informatie nodig?
 - * Jeugdconsulent: toegang tot de jeugdhulp
 - * Gezinscoach: inrichten van een dossier voor de jeugdhulpverlening
 - * Leerplichtambtenaar: aanpak van schoolverzuim
- Is het **anoniem** bespreken van de casus ook voldoende om mijn doel te bereiken?
- Is (alle) informatie nodig om mijn doel te bereiken of kan het ook met **minder of zonder** (extra) informatie?
- Is het mogelijk om de informatie van de **ouders en/of jeugdige** te krijgen? (eventueel in een gezamenlijk gesprek)

Verder kan geconcludeerd worden dat op dit moment teveel verwacht wordt van de gezinscoach. Zoals omschreven in hoofdstuk 6 kan de gezinscoach de toegangstaak niet uitvoeren, omdat ze jeugdhulpverlener zijn en daardoor een geheimhoudingsplicht hebben op grond van de Jeugdwet. Het is daarom aan te raden om de Toegang, het proces van hulpvraag tot voorziening, anders vorm te geven. In bijlage 5 staan twee schema's opgenomen. De eerste is de huidige Toegang en de tweede de aanbeveling. Het belangrijkste verschil is dat de gezinscoach bij de aanbeveling niet langer in de Toegang zit. De gezinscoach kan wel, wanneer dit nodig mocht zijn, erop aansturen om de ouders en/of jeugdige melding te laten doen bij de gemeente Venray. In het kader van het stimuleren van de eigen kracht waarbij het initiatief gelegd wordt bij de ouders en/of jeugdige en niet bij de hulpverlener is deze nieuwe vorm van de Toegang zeer wenselijk. De ouders en/of jeugdige moeten immers zelf het traject in werking zetten. De gezinscoach is hierbij enkel ondersteunend. Het casusverdelingsoverleg, zoals reeds omschreven in hoofdstuk 3, zal hierdoor ook wegvallen. Dit overleg is in zijn huidige vorm niet houdbaar op het gebied van privacy, tenzij de casussen worden geanonimiseerd.

Een laatste aanbeveling is om, in de gevallen waar het kan, met het gezin te praten en niet over het gezin. Door open en eerlijk met het gezin te communiceren krijgt het gezin ook het gevoel dat hun privacy serieus wordt genomen. Dit zal de verstandhouding met het gezin ten goede komen. Daarnaast wordt hiermee aangesloten bij de richtlijnen jeugdhulp.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen zijn hierboven in kaart gebracht. In dit adviesrapport zijn nog meer conclusies gedaan op basis waarvan aanbevelingen zijn geformuleerd. Aangezien deze aanbevelingen geen uitgebreide toelichting meer behoeven worden ze hieronder kort opgesomd:

- Er kan aan de gemeente Venray worden aanbevolen om een informatiefolder te ontwikkelen. Het is belangrijk om deze informatiefolder voorafgaand aan het vastleggen van de gegevens te verstrekken. Hier moet in ieder geval de identiteit van de verantwoordelijke en het doel van de verwerking in worden opgenomen. Verder hangt de omvang af van wat nodig is om een behoorlijke en zorgvuldige gegevensverwerking te waarborgen. Uit art. 33 lid 3 Wbp blijkt dat de aard van de gegevens, de omstandigheden waaronder zij worden verkregen of het gebruik dat van de gegevens wordt gemaakt, bepalen of nadere informatie nodig is.
- Voor de gevallen waarin toestemming gevraagd kan worden is het aan te bevelen om een toestemmingsverklaring te ontwikkelen. In bijlage 4 is een format voor een toestemmingsverklaring opgenomen.
- Ten slotte kan worden aanbevolen om ervoor te zorgen dat de beroepscode en de richtlijnen jeugdhulp worden geïmplementeerd in het werkproces van de gezinscoach. Dit geldt alleen wanneer de Toegang in zijn huidige vorm blijft bestaan, want dan moet de gezinscoach werken met de processen binnen de gemeente Venray. Op het moment dat de Toegang anders wordt vormgegeven en de gezinscoach enkel als voorziening wordt ingezet, is het aan de werkgever van de gezinscoach om te zorgen dat de gezinscoach binnen de beroepscode en richtlijnen kan werken.

Literatuurlijst

Baeten & Janssen 2004

P. Baeten & L. Janssen, *Samenwerking en Beroepsgeheim*, Breda: NIZW 2004.

Huissen 2014

R. Huissen, *Privacy in de zorg*, Amsterdam: SWP 2014.

Janssen 2015

L. Janssen, *De Kleine Gids Privacy en beroepsgeheim in het sociale domein 2015*, Deventer: Schulink 2015.

Kranenburg & Verhey 2011

H.R. Kranenburg & L.F.M. Verhey, *Wet bescherming persoonsgegevens in Europees perspectief*, Deventer: Kluwer 2011.

De Vries 2009

H.H. de Vries, in: *Tekst & Commentaar Telecommunicatie- en privacyrecht*, Deventer: Kluwer 2009.

Tijdschriften

Bröring 2009

H. Bröring, 'Het begrip attributie', *Module Algemeen Bestuursrecht 2009*, aant. 2.2.1.

Bruning 2015

M.R. Bruning, 'Privacy en de Jeugdwet', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2015/6*.

Simons 2015

M.H. Simons, 'Gegevensverwerking en gegevensuitwisseling door de gemeente', *Module privacy en persoonsgegevens 2015/1082*.

Van Beuningen 2016

A.H.W.M Van Beuningen, 'Nut en noodzaak van de 'ongeregelde ruimte' bij de uitvoering van de Jeugdwet', *Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht 2016/11*.

Rapporten, brieven en handleidingen

Brief van de Autoriteit Persoonsgegevens aan staatssecretarissen Volksgezondheid Welzijn en Sport en Veiligheid en Justitie, 30 oktober 2014.

Autoriteit Persoonsgegevens, *De rol van toestemming in het sociaal domein 2015*, Den Haag: Autoriteit Persoonsgegevens 2015.

Juridisch kader, Autoriteit Persoonsgegevens, bijlage 1 bij *De rol van toestemming in het sociaal domein 2015*, Den Haag: Autoriteit Persoonsgegevens 2015.

BPSW, *Beroepscode voor de Jeugdzorgwerker*, Utrecht: BPSW 2012.

Officiële publicaties

Verdrag tot bescherming van personen met betrekking tot geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens, Straatsburg 28 januari 1981, *Trb.* 1998, 7.

Parlementaire stukken

Kamerstukken II 1997/98, 25892, 3 (MvT).

Kamerstukken II 1997/98, 25892, 6 (NV).

Kamerstukken II 2014/15, 34191, 8 (NvW II).

Kamerstukken II 2015/2016, 34 477, 1 (Kamerbrief).

Kamerstukken I 2013/14, 33684, F (NMvA).

Handelingen I 2013/14, 33684, 19, item 5.

Beleidsstukken

Beleidsplan decentralisatie maatschappelijke taken gemeente Venray, *gemeente Venray* 10 september 2014.

Beleidsplan jeugdhulp Venray 2015-2016-2017, *gemeente Venray* 10 september 2014.

Europese stukken

Richtlijn 95/46/EG (*PbEG* 1995, L 281/31).

Elektronische bronnen

J. van der Wijst, 'Nieuwe EU Privacyverordening', *Bogaerts & Groenen advocaten*, bgadvocaten.nl (zoek op: *privacyverordening*).

'Digitale gegevensbescherming', *Europa decentraal* 6 februari 2013, europadecentraal.nl (zoek op: *digitale gegevensbescherming*).

'Artikel 7 Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 7*).

'Artikel 9 lid 2 sub a Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 9 lid 2 sub a*).

'Artikel 9 lid 2 sub d Wbp', *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *toelichting artikel 9 lid 2 sub d*).

'Privacy van jongeren in jeugdhulp wordt slecht beschermd', *nu.nl* 25 april 2016, nu.nl (zoek op: *privacy jeugdhulp*).

‘Gemeenten onzorgvuldig bij uitwerking privacyregels in sociaal domein’, *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *privacyregels gemeenten*).

‘E120003’, Eerste Kamer der Staten-Generaal, Eerstekamer.nl (zoek op: *E120003*).

Professionele standaard (beroepscode en richtlijnen), Schulinck, gripopjeugd.nl (zoek op: *professionele standaard*).

‘Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming’, *NIP e.a.*, richtlijnenjeugdhulp.nl (zoek op: *juridische betekenis*).

Handreiking Vrijstellingsbesluit paragraaf 5, *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *artikel 20 Vrijstellingsbesluit*).

‘Leerplichtambtenaar’, *Ingrado*, ingrado.nl (zoek op: *leerplichtambtenaar*).

‘CBP: Doorbreking geheimhoudingsplicht Jeugdwet niet goed geregeld’, *Autoriteit Persoonsgegevens* 27 maart 2015, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *doorbreking geheimhoudingsplicht*).

Professionele standaard (beroepscode en richtlijnen), Schulinck, gripopjeugd.nl (zoek op: *professionele standaard*).

‘Handreiking Vrijstellingsbesluit paragraaf 5’, *Autoriteit Persoonsgegevens*, autoriteitpersoonsgegevens.nl (zoek op: *artikel 20 Vrijstellingsbesluit*).

Jurisprudentie

Regionaal tuchtcollege Zwolle 6 november 2015, ECLI:NL:TGZRZWO:2015:90.

Niet-gepubliceerde bronnen

Functieprofiel gezinscoaches Venray, *gemeente Venray* 30 november 2015.

Handboek gezinscoaches Venray, *gemeente Venray* 18 mei 2015.